

آموزشی ابتدایی

ISSN : 1606-9102

ماهنامه‌ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای آموزگاران، دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی
دوره‌ی بیست‌ودوم - مهرماه ۱۳۹۷ - شماره‌ی پیدری ۱۷۴ - ۴۸ صفحه - ۱۵۰۰ ریال
www.roshdmag.ir

به کدام سو می‌رود این قطار؟

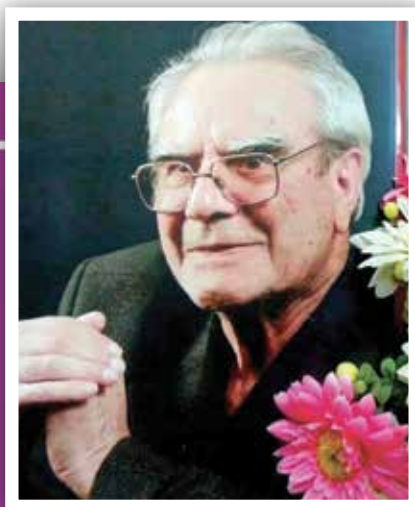
به دانش‌آموزان ابتدایی چه پیام‌آموزیم؟

۴

پایه‌ها را می‌سازم
گفت‌وگو با معلمان موفق

۲۴

دوستی با غول مهربان
مطالعات اجتماعی

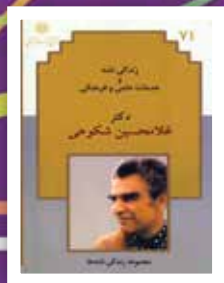
زندگی‌نامه، خدمات و آثار دکتر غلامحسین شکوهی پدر تعلیم و تربیت

غلامحسین شکوهی در سال ۱۳۳۵ در رشته‌ی ادبیات فارسی، با رتبه‌ی اول از دانش‌سرای عالی فارغ‌التحصیل شد؛ امتیازی که مجوز اعزام او به سوئیس را فراهم کرد. در سال ۱۳۳۶ ازدواج کرد و به همراه همسرش به سوئیس رفت؛ سفری که دستاورد آن نه تنها مدرک دکترا، بلکه فرصت درک استادانی چون پیازه و دوتران بود.

● آثار: از جمله آثار تألیفی این استاد برجسته کتاب‌های، «روش آموختن حساب و هندسه»، «مبانی اصول آموزش و پرورش» با ۲۷ بار تجدیدچاپ و «تعلیم و تربیت و مراحل آن» با ۲۰ بار تجدید چاپ و ترجمه‌ی کتاب‌های «تعلیم و تربیت» تألیف امانوئل کانتو و «مربیان بزرگ» تألیف ژان شانو است. دکتر شکوهی بیش از ۶۰ مقاله در نشریات علمی داخلی و دو مقاله در مجلات معتبر خارجی منتشر کرده است.

● دیدگاه: دکتر شکوهی در ارائه و بیان نظرات خود همواره جنبه‌های علمی جریان تعلیم را مد نظر قرار می‌داد و هدف از طرح یافته‌های علمی را کاربرد آن‌ها در حیطه‌ی نظام آموزش و پرورش می‌دانست.

غلامحسین شکوهی
(۴ تیر ۱۳۰۵ - ۱۳۹۵)
دارای مدرک دکترای علوم تربیتی از سوئیس (۱۳۴۱)
اولین وزیر آموزش و پرورش نظام جمهوری اسلامی ایران
رئیس شورای عالی آموزش و پرورش در دوره‌ای چهارساله
چهره‌ی ماندگار تعلیم و تربیت

آموزشی ابتداری

رشد

ماهنامه‌ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای آموزگاران،
دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی
دوره‌ی بیست‌ودوم - مهر ۱۳۹۷ - شماره‌ی پیاپی ۱۷۴ - ۴۸ صفحه - ۱۵۰۰۰ ریال

www.roshdmag.ir

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

یادداشت سردبیر - به کدام سو می‌رود این قطار؟ / ۲

تقویم ماه - ۳

گفت‌وگو - پایه‌ها را می‌سازم / بهاره جلالوند / ۴

فوت‌وفن کلاس‌داری - تقویت‌کننده‌های کیفی / انیره شاه‌محمدی / ۷

برنامه‌ی درسی - ریاضی / جمع و تفریق / عددی / چند رقمی / اسپیده چمن‌آرا / ۸

● مطالعات اجتماعی / دوستی با غول / مهربان / مطالعات اجتماعی / زهرا یوسفی / ۲۴

● قرآن / چشم‌ها را باید شست / رضا نباتی / ۴۴

مهارت‌های زندگی - مهارت‌های لازم برای زندگی بهتر / فهیمه احمدی / ۱۲

گفت‌وگو - به دانش‌آموزان ابتدایی چه بیاموزیم؟ / نصرالله دادار / ۱۴

رویکردهای تربیتی - رویکرد رمانتیک به تربیت / دکتر علی حسینی‌خواه / ۱۹

نظام‌های آموزشی دنیا - فنلاند: موفق‌ترین نظام آموزشی جهان / دکتر علی حسینی‌خواه / ۲۰

تجربه‌ی مادرانه - ورزش نخواستیم / کبری محمودی / ۲۲

تجربه‌های ناب - ساختن برای آموختن / صغری ملکی / ۳۲

تناسب اندام و سلامتی - چندصفحه تا تناسب اندام و سلامتی / ۳۴

بازخورد - نهال‌هایی که در کلاس پرورش می‌دهیم / یاسمن رضائیان / ۳۹

خاطره - ۴۲

همراهان / ۴۷

آلبوم عکس - معرفی کتاب: مشق اول / ۴۸

قابل توجه نویسندگان و مترجمان:

● مقاله‌هایی که برای درج در مجله می‌فرستید، باید با اهداف و رویکردهای آموزشی-تربیتی و فرهنگی این مجله مرتبط باشند و نباید قبلاً در جای دیگری چاپ شده باشند. ● مقاله‌های ترجمه شده باید با متن اصلی هم‌خوانی داشته باشند و متن اصلی نیز همراه آن‌ها باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید بفرمایید. ● مقاله یک خط در میان، بر یک روی کاغذ و با خط خوانا نوشته یا تایپ شود. مقاله‌ها می‌توانند با نرم‌افزار word و روی CD یا از طریق پیام‌نگار مجله ارسال شوند. ● نشر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. ● محل قراردادن جدول‌ها، شکل‌ها و عکس‌ها در متن مشخص شود. ● مقاله باید دارای چکیده باشد و در آن هدف‌ها و پیام نوشتار در چند سطر تنظیم شود. ● کلمات حاوی مفاهیم نمایه (کلیدواژه‌ها) از متن استخراج و روی صفحه‌ای جداگانه نوشته شوند. ● مقاله باید دارای تیتراژ اصلی، تیتراژ فرعی در متن و سوتیتر باشد. ● معرفی‌نامه‌ی کوتاهی از نویسنده یا مترجم، عناوین و آثار وی پیوست شود.

● لازم به ذکر است مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقاله‌های رسیده مختار است. ● مقالات دریافتی بازگردانده نمی‌شود. ● آرای مندرج در مقاله ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان مجله نیست. ● علاوه بر این نکات، ضروری است به نکات مهم‌تری که در صفحه‌ی ۴۶ درج شده، توجه فرمایید.

عکاس: ثریا ابراهیمی

به کدام سو می‌رود این قطار؟

قطار تعلیم و تربیت، پس از مدت کوتاهی استراحت در ایستگاه تابستان، دوباره شروع به حرکت کرده است. اگر نظام آموزش و پرورش را بدنه‌ی این قطار بدانیم، بی‌گمان آموزگاران و مدیران و کارکنان آموزش و پرورش راهبران و مهمان‌داران این قطارند و دانش‌آموزان مسافران آن.

بدون هیچ تعارفی، وظیفه‌ی رهبران قطار این است که مسافران را سالم و شاداب به مقصد برسانند. مقصد کجاست؟ به گمان من، این مقصد امری است که به فراموشی سپرده شده است و با این قطار در ریلی دیگر افتاده است! اگر مقصد ما تربیت و آموزش انسان‌هایی کارآمد و درستکار باشد، قطار در ریل خود است و با همه‌ی پستی و بلندی‌ها و مشکلات سفر، عاقبت به مقصد می‌رسد. اما ظاهراً راه گمشده است و این قطار بیشتر به سمت مقصدی به نام کنکور و دانشگاه به پیش می‌رود. تلاش‌ها برای ادامه‌ی راه در مسیر درست انجام می‌شود، اما آنچه در عمل می‌بینیم نافرجامی در این امر است. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه‌ی درسی ملی به عنوان اسناد مصوب نظام در دسترس هستند، اما شاهد بی‌توجهی‌هایی به مفاهیم آن‌ها هستیم. بی‌عدالتی آموزشی هنوز وجود دارد و به دانش‌آموز، به‌عنوان انسانی با همه‌ی ویژگی‌های انسانی و به‌عنوان امانتی که باید سالم به مقصد برسد، کمتر توجه می‌شود.

این وضعیت کنونی ماست. با معلمان بسیاری گفت‌وگو کرده‌ام. شاید تعجب کنید که تعداد زیادی از آن‌ها، از وجود سندی به نام سند تحول و محتوای آن بی‌خبرند. آنچه آن‌ها از آن سند تحول می‌دانند، چند موضوع است که آن هم به‌صورت بخش‌نامه‌ی اجرایی به آن‌ها ابلاغ شده است؛ مثل ارزشیابی توصیفی، طرح جابر، طرح‌های مربوط به درس پژوهی و نظایر آن. این موضوع به مثابه آن است که راهبران اصلی قطار، نه مقصد را می‌شناسند و نه راه را.

امروزه آموزش و پرورش قطاری است که هر کسی، به هر صورتی، در میانه‌ی راه سوار آن شده است. امروزه نیاز داریم به مسیری که در سند تحول تعریف شده است، برگردیم. یک بازآموزی اساسی نیاز است تا سند تحول به‌عنوان یک میثاق‌نامه، ملاک کار قرار گیرد و برنامه‌ی درسی و رویکردهای نوین آن با ادراکی تازه بررسی شوند.

مهم‌ترین اصل در سند تحول این است که ما با انسان یا انسان‌هایی سروکار داریم. کودکان ماشین محفوظات نیستند. آن‌ها به کشف نیاز دارند. کودکان رونویسی‌کنندگان کتاب‌های درسی که ما در اختیارشان گذاشته‌ایم، نیستند. آن‌ها انسان‌هایی با قد و قامت کوچک‌تر هستند؛ با لوحی سفید و تمیز و زلال. آن‌ها به زمزمه‌ی مهر ما نیاز دارند تا به هر بهانه‌ای آرزوی تعطیلی مدرسه را نداشته باشند.

آنچه خواندید شامل همه‌ی دست‌اندرکاران امر تعلیم و تربیت نمی‌شود. در این بدنه، آموزگاران بسیاری هستند که از جان مایه می‌گذارند، عاشق کارشان هستند و به دنبال یافتن راه‌های تازه برای پرورش انسان‌هایی توانمند و درستکار.

شما که این مطلب را می‌خوانید، قطعاً از همین دسته معلمان شریف هستید. چون همین ورق زدن این مجله که برای آگاهی‌بخشی بیشتر به شما منتشر می‌شود، نشان‌دهنده‌ی آن است که شما هم معلم جست‌وجوگری هستید.

حرف آخر اینکه، بیایید دست به دست هم بدهیم و با اندیشه‌هایی نو و رو به جلو این قطار شتابزده را در مسیر اصلی بیندازیم تا به مقصد اصلی برسد.

مهرماه

۱ مهرماه

بازگشایی مدارس
آغاز هفته‌ی دفاع مقدس

۸ مهرماه

روز جهانی ناشنوایان
روز مولوی

۱۴ مهرماه

روز دامپزشکی

۱۶ مهرماه

روز جهانی کودک

۲۰ مهرماه

روز حافظ

۲۶ مهرماه

روز تربیت بدنی و ورزش

۷ مهرماه

روز آتش‌نشانی و ایمنی

۹ مهرماه

روز همبستگی با کودکان
فلسطینی

۲۳ مهرماه

روز عصای سفید

اهمیت پرداختن به مناسبت‌های تقویم

تقویم فقط حساب روزها و ماه‌ها و هفته‌های یک سال را به ما نشان نمی‌دهد. وقتی تقویم را ورق می‌زنیم، آن را پر از جملاتی کوتاه می‌بینیم که به اتفاق یا بزرگداشتی اشاره دارند؛ بزرگداشت معلم، روز هوانوردی، روز آزادی خرمشهر و نظایر آن. هر کدام از این واژه‌ها می‌توانند ایده‌ای برای نوشتن هزاران صفحه کتاب و مقاله باشند. تقویم می‌تواند نمایانگر فرهنگ یک ملت باشد. می‌تواند راهنمای خوبی برای آشنایی فرزندان ما با فرهنگ و تاریخ میهنمان باشد.

همه‌ی ملت‌ها فرهنگ و تقویم خودشان را دارند، اما بعضی روزها متعلق به همه‌ی مردم جهان هستند. با این حال، بسیاری از ملت‌ها، بزرگداشت‌هایی را که متناسب با فرهنگ خودشان نمی‌دانند یا در مغایرت با آن می‌دانند، نادیده می‌گیرند. بسیاری از بزرگداشت‌ها هم هستند که به عنوان روزی جهانی پذیرفته شده‌اند. ملت‌ها در آن روز مراسمی برپا می‌کنند، به بحث و گفت‌وگو می‌پردازند و سعی می‌کنند به یک مفهوم مشترک در آن زمینه دست یابند. مثلاً روز ۳۰ سپتامبر، برابر با ۸ مهر، روز جهانی «ناشنوایان» است و شاید برایتان جالب باشد که ۲۱ آگوست (۳۱ مرداد) روز جهانی بزرگداشت «مسجد» نام گرفته است. روزهای تقویم کشور می‌توانند مردم را به هم نزدیک کنند. نمونه‌ی آن در کشور ما از منظر مذهبی روزهای ماه محرم به‌ویژه تاسوعا و عاشورا و اربعین هستند. از نظر سیاسی هم روز بیست و دوم بهمن که سالروز پیروزی انقلاب اسلامی است. تقویم یک کشور و توجه به آن می‌تواند در آگاهی دانش‌آموزان از شغل‌های شریف، تاریخ کشور و موضوعات فرهنگی ما تأثیر بسزایی داشته باشد. از این‌رو، به معلمان گرامی توصیه می‌کنیم، ضمن آشنایی با مناسبت‌های مهم کشور و جهان، از این ابزار گران‌قدر برای آگاه‌سازی و هویت‌شناسی کودکان بهترین استفاده را بکنند. به‌ویژه در درس مطالعات اجتماعی، می‌توان تقویم و جریانات آن را کاربردی تر مطرح کرد. آموزگاران گرامی می‌توانند با طرح فعالیت‌های شیرین و دل‌چسب برای هر مناسبت، ضمن اینکه دانش‌آموزان را به فعالیت گروهی و اجتماعی وامی‌دارند، آن‌ها را بیشتر با هویت دینی و ملی خود آشنا کنند و اطلاعات خوبی درباره‌ی شغل‌ها و افراد تأثیرگذار در فرهنگ ملی و دینی کشورمان در اختیارشان بگذارند.

مسابقه

ماهانمهی رشد آموزش ابتدایی تصمیم دارد طرح‌ها و فعالیت‌های شما را در این زمینه به مسابقه بگذارد و به بهترین‌ها جایزه بدهد. شما می‌توانید ایده‌ها و کارهایتان را برای ما بفرستید تا در صورت مناسب بودن، آن‌ها را به نام خودتان چاپ کنیم و در نهایت به بهترین طرح‌ها جایزه و تقدیرنامه تقدیم کنیم.

پایه‌ها را می‌سازم

اگر از شما بخواهند تمام معلم‌هایی را که در دوران تحصیل خود داشته‌اید نام ببرید، نام چند نفر از آن‌ها را به یاد می‌آورید؟ چرا؟ بی‌گمان یاد یکی دو تا از معلم‌ها لبخند بر لب‌تان می‌آورد و شما را به یاد خاطرات و احساس خوشایندی که با آن‌ها داشته‌اید، می‌اندازد. بدون تردید، همان معلم‌های خوش‌خاطر و نقش مهمی در زندگی کنونی شما داشته‌اند. آن‌ها معلمی را حرفه قلمداد نکرده‌اند. معلمی برای آن‌ها کاری عاشقانه بوده است! در این بخش از مجله تعدادی از معلم‌های عاشق را معرفی می‌کنیم؛ معلم‌هایی که می‌توانند الگوی معلم‌های جوان باشند. اگر شما هم خاطراتی از معلم‌های خوب خود دارید برای ما بنویسید و اگر معلم عاشقی را می‌شناسید، به ما معرفی کنید. در این شماره با معلم عاشقی به نام احمد مبارکی سلماسی آشنا می‌شوید.

● چه طور از معلمی سر در آوردید؟

زمانی که کودک بودم، معلمی در همسایگی ما زندگی می‌کرد که آدم بسیار خوبی بود و همیشه لباس‌های مرتب و تمیز می‌پوشید. رفتار او روی من تأثیر گذاشته بود، به طوری که از همان موقع به خودم می‌گفتم حتماً باید معلم شوم. همین‌طور هم شد. برای رسیدن به این هدف، به دانشگاه تربیت معلم رفتم، در رشته‌ی کارشناسی آموزش ابتدایی تحصیل کردم و بعد از آن وارد عرصه‌ی معلمی شدم. من همواره آموزگار کلاس اول بوده‌ام.

● چرا فقط کلاس اول؟

مهم‌ترین دلیل انتخاب پایه‌ی اول ابتدایی این است که مسئولیت همه‌چیز بر عهده‌ی خودم است. موفق شدن یا نشدن دانش‌آموز اول ابتدایی به من مربوط می‌شود. به عبارت روشن‌تر، دانش‌آموز پایه‌ی اول ابتدایی دانش قبلی ندارد. او مثل یک لوح سفید است و بهانه‌ای برای معلم وجود ندارد که بگوید پایه‌ی دانش‌آموز ضعیف است. به همین دلیل، به‌عنوان معلم به راحتی می‌توانم نتیجه‌ی تلاشم را ببینم. از طرف

دیگر، می‌توانم پایه‌گذار خوبی برای پایه‌های بعدی دانش‌آموزانم باشم. برای همین هیچ‌وقت نخواستم پایه‌ی تدریس خود را عوض کنم. از نظر احساسی هم، زبان کودکی، ساده و بدون هیچ‌گونه پیچیدگی است. همین سادگی باعث می‌شود معلم به راحتی با کودک انس بگیرد و رفیق شود. بچه‌های پایه‌ی اول ابتدایی بسیار صداقت دارند و من شیفته‌ی این صداقتشان می‌شوم. آن‌ها مهربان هستند و وقتی می‌بینند معلمشان آن‌ها را دوست دارد، تمام تلاششان را می‌کنند که دوست داشتیشان را به معلمشان نشان بدهند.

● اصول معلمی شما چیست؟

- همیشه سعی کرده‌ام بچه‌ها ترس و دلهره‌ی نسبت به من یا مدرسه نداشته باشند.
- به نظر من باید خیلی از شیوه‌ها و افکار سنتی را کنار گذاشت. معلمی که بخواهد با کودکان نسل جدید به خوبی ارتباط بگیرد، باید اطلاعاتش را به‌روز کند و علاقه‌های بچه‌ها را به خوبی بشناسد.
- باید روحیات هر دانش‌آموز را به‌طور جداگانه بدانم. هیچ‌وقت نباید دانش‌آموزان را با هم مقایسه یا به یک شکل با آن‌ها رفتار کنم.
- از آنجا که روحیات بچه‌ها در هر منطقه تفاوت‌هایی دارد، قبل از شروع مدرسه، درباره‌ی آداب و رسوم و فرهنگ محل زندگی‌شان تحقیق می‌کنم و از یافته‌هایم به‌عنوان یک پتانسیل آموزشی بهره می‌برم.
- بچه‌ها عاشق تنوع هستند و باید به این موضوع خیلی توجه

در کلاس من، بچه‌ها می‌توانند چند دقیقه‌ای بخوابند. بعد با صدای نی که مانند صدای خروس می‌نوازم، چشم‌هایشان را باز می‌کنند. سپس با صدای دیگر نی از نیمکت‌ها بیرون می‌آیند و شادی می‌کنند و بالا و پایین می‌پرند. در آموزش نیز سعی می‌کنم با بهره‌گیری از ساده‌ترین ابزار آموزشی که از مواد دورریختنی مثل قوطی کنسرو می‌سازم، مباحث را به آن‌ها بیاموزم.

همکاران من

○ تا زمانی که مدیر با اجرای خلاقیت‌های معلم در زمینه‌ی آموزش همکاری نکند، هیچ طرح و برنامه‌ای اجرایی نخواهد شد. خوش‌بختانه همیشه مدیران مدارس به اندازه‌ی لازم با من همکاری کرده‌اند.

○ علاوه بر این، تا زمانی که والدین نیز با ما همکاری نکنند، نمی‌توان موفق شد. برای اینکه والدین شیوه‌های آموزشی متفاوتم را درک و همکاری کنند، از آن‌ها می‌خواهم در تابستان دو جلسه به مدرسه بیایند. کودکان هم قبل از شروع سال تحصیلی با والدین خود به مدرسه می‌آیند تا با محیط مدرسه آشنا شوند. همین موضوع باعث می‌شود با شروع سال تحصیلی، بهانه‌گیری‌های کلاس اولی‌ها را نداشته باشیم.

○ ولی مهم‌ترین همکاران من بچه‌ها هستند. یک بار در درس علوم قرار بود درباره‌ی پرندگان صحبت کنیم. یکی از بچه‌ها بدون اینکه من از او خواسته باشم، به همراه مادرش، با شوق و ذوق، پرنده‌ی خود را به مدرسه آورد. این اتفاق خیلی خوش‌حالم کرد.

داشت. من هم سعی می‌کنم در همه‌چیز به ایجاد تنوع توجه کنم. برای مثال، سلام و احوال‌پرسی هر روزم با دانش‌آموزان با روز قبل متفاوت است.

- کلاس‌های درس من بسیار متنوع برگزار می‌شوند؛ مثلاً صامت و مصوت را با بهره‌گیری از اشعار محلی آذری به آن‌ها آموزش می‌دهم. در آموزش‌هایم، هم به زبان رسمی کشور و هم به زبان مادری آن‌ها توجه می‌کنم تا بچه‌ها با علاقه‌ی بیشتری مطالب را بیاموزند.

کلاس من

بچه‌ها در کلاس من راحت هستند. هیچ ترس و استرسی ندارند. اجازه دارند مرا به هر شکلی که دوست دارند نقاشی کنند. نتیجه‌اش هم این نقاشی است که می‌بینید.

نمونه‌هایی از فعالیت‌های آقای مبارکی

○ یکی از کارهای مهمی که این معلم دلسوز برای آموزش انجام می‌دهد، نواختن نی برای آموزش الفباست. همچنین برای شاد کردن بچه‌ها و علاقه‌مند کردن آن‌ها به درس و مدرسه از نی استفاده می‌کند تا بچه‌ها حسابی از سال اول مدرسه لذت ببرند.

○ یکی دیگر از کارهای آقای مبارکی دعوت والدین به مدرسه است؛ ولی برخلاف بسیاری از جلسات رسمی و خشکی که بین معلم‌ها و اولیا برگزار می‌شود، والدین در کنار بچه‌های خود سر کلاس درس به‌عنوان مهمان می‌نشینند. این موضوع والدین را هم به ذوق می‌آورد و باعث می‌شود خودشان، با توجه به مناسبت‌ها، پیشنهاد جشن‌های گوناگون را به معلم بدهند و مشارکت زیادی در آن‌ها داشته باشند.

○ در کلاس‌های آقای مبارکی، بچه‌ها برای یادگیری درس علوم، با گیاهان طبیعی، پرنده و... از نزدیک آشنا می‌شوند. این معلم مهربان تنها به درس اهمیت نمی‌دهد، بلکه در قالب داستان، مهارت‌های زندگی را نیز به بچه‌ها می‌آموزد.

آقای مبارکی در یک نگاه

- برگزیده به عنوان معلم نمونه‌ی منطقه، استان و کشور در سال‌های خدمت
- سرگروه آموزشی منطقه و استان در سال‌های خدمت
- مدرس آموزش‌های ضمن خدمت فرهنگیان
- نویسنده‌ی انواع مقالات آموزشی
- همکار نشریه‌های معتبر کشور و چاپ مقاله در آن‌ها
- معلم محقق و پژوهنده‌ی طرح‌های گوناگون
- چاپ برخی خاطراتش در کتاب‌های «در باغ تجربه‌ها»، نوشته‌ی علی فرخ‌مهر
- مبتکر کلاس شاد همراه با نواختن نی
- ساخت و پخش یک فیلم در شبکه‌ی دو سیما از این معلم نمونه

خاطره

با وجود اینکه متولد ۱۳۳۸ هستم، ولی اختلاف سنی با دانش‌آموزانم، مشکلی برای ما ایجاد نکرده است. دانش‌آموزان مرا مانند دوست خودشان می‌دانند. شاید باورش سخت باشد، ولی در بیشتر مواقع، دانش‌آموزانی که معلم‌های دیگر با آن‌ها کنار نمی‌آیند، سر از کلاس من در می‌آورند. یک خاطره هم در این باره دارم که به چندین سال پیش مربوط می‌شود. صدای گریه و زاری یک دانش‌آموز راهرو را پر کرده بود. داشتند او را کشان کشان به سمت کلاس درس می‌بردند، آرام نمی‌شد، تا اینکه قرار شد به کلاس من بیاید. دعوت کردم مادرش هم بیاید در کلاس بنشیند. در ابتدا زیر چادر مادرش قایم شده بود. من هم تدریسم را پیش بردم. وسط ساعت، برای تدریس از نی کمک گرفتم و شروع به نواختن کردم. با گوشه‌ی چشم دیدم که زیر چادر مادرش روزه‌ای برای خودش درست کرده و کمی صورتش را بیرون آورده است. وقتی هم شادی بچه‌های دیگر را دید، زنگ بعد از زیر چادر بیرون آمد و مادرش رفت.

تقویت‌کننده‌های کیفی

به‌عنوان معلم، همواره سعی می‌کنم در کلاس درس همه چیز را در سطح توان دیداری و بینایی دانش‌آموزان نگه دارم. برای این کار از لامپ‌های رنگی استفاده می‌کنم، به‌گونه‌ای که باعث حواس‌پرتی دانش‌آموزان نشود. من بر این باورم که محیط مناسب یادگیری برای افزایش هر یک از توانایی‌های یادگیرنده مهم است. دانش‌آموزان کلاس درس من، به محض ورود به کلاس، احساس راحتی می‌کنند. من از به کارگیری نور آبی روشنائی اجتناب و در عوض از نور طبیعی استفاده می‌کنم. وقتی خارج از کلاس تاریک است، از چندین لامپ رنگی کم‌مصرف در اطراف کلاس استفاده می‌کنم. اتاق ما روشن نیست، اما رنگی آرامش‌بخش و طبیعی دارد. زیبایی‌شناسی به تنظیم متناسب محیط یادگیری کمک می‌کند.

از نظر همکاران و اولیا در زمینه‌ی شیوه‌ی کارم در کلاس استقبال می‌کنم، حتی اگر این نظرها منفی باشند، زیرا به هر حال در بهبود فرایند تدریس و اداره‌ی کلاس به من کمک می‌کنند. هدف من در کلاس درس بهبود مداوم است. برای من و دانش‌آموزانم اهمیتی ندارد از کجا شروع کنیم و کجا پایان دهیم یا اینکه چه کسی و دانش‌آموزان کدام کلاس بهتر از ما عمل می‌کند. ما تلاش می‌کنیم عملکرد کلاسی را در بالاترین حد ممکن نگه داریم. برای این کار، هر دانش‌آموز درباره‌ی کار و تکلیف خود به دانش‌آموزان دیگر گزارش می‌دهد تا هم‌سالان و هم‌کلاسی‌ها با دید انتقادی درباره‌ی او نظر بدهند. این روش به بهبود کارهای دانش‌آموزان و عملکرد آن‌ها کمک می‌کند. در هنگام انجام این کار، در زمینه‌ی کار انجام شده توسط دانش‌آموز قضاوت نمی‌شود، زیرا نمی‌خواهیم این حس در دانش‌آموز ایجاد شود که ما بهتر از او می‌دانیم. هیچ کس را تحقیر نمی‌کنیم تا احساس خنگی و ناتوان بودن نکند. بلکه با شناسایی نقاط ضعف دانش‌آموزان توسط هم‌سالان و هم‌کلاسی‌ها، در بهبود عملکرد و توانایی به تک‌تک آن‌ها کمک می‌کنیم. بررسی انتقادی کار دانش‌آموزان توسط هم‌کلاسی‌های خود در واقع «تقویت‌کننده‌های کیفی» هستند. زیرا هدف ما ارتقای کیفیت عملکرد دانش‌آموزان است.

من همچنین از روش پاداش دادن و مدیریت رفتار در کلاس خود استفاده نمی‌کنم. البته در ابتدای کارم، مانند بسیاری از معلمان، از شکل‌های نمودارهای رفتاری و برچسب‌های امتیازدهی و پاداش‌دهی به رفتار استفاده می‌کردم، اما به تدریج متوجه شدم که بیشتر روش‌های مدیریت رفتار یک نوعی کنترل هستند که از طریق آن‌ها تنها می‌توان رفتار دانش‌آموزان را کنترل کرد. اما لازم است دانش‌آموزان یاد بگیرند چگونه رفتار خود را کنترل کنند. آن‌ها با تمرین و از طریق کسب تجربه، از اشتباهات خود کنترل رفتار خود را می‌آموزند. البته معلم در چنین شرایطی مجبور است کمی سخت‌تر کار کند، اما در نهایت روابط بین معلم و دانش‌آموزان و دانش‌آموزان با یکدیگر ساخته شده است و یادگیری توانایی سفارشی کردن نحوه‌ی برخورد با هر وضعیت، محیطی بسیار سالم و کلاسی شادتر می‌سازد.

تقویت‌کننده‌های کیفی در کلاس درس

در کلاس درس من رقابت منفی و مقایسه‌ی دانش‌آموزان با یکدیگر وجود ندارد، بلکه بیشترین توان را بر همکاری با یکدیگر، برای تبدیل شدن به یادگیرنده‌ی قوی، می‌گذاریم. در این راه، من

جمع و تفریق عددهای چندرقمی

در کتاب‌های درسی ریاضی دوره‌ی ابتدایی موضوع‌هایی وجود دارند که دانش‌آموزان در یادگیری آن‌ها مشکل دارند یا معلمان در یاددهی‌شان. در این دوره از مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی، در هر شماره درباره‌ی یکی از این موضوع‌ها صحبت می‌کنیم. منتها قصد نداریم روش تدریس بیان کنیم، بلکه آن را به‌عنوان یک موضوع یا مفهوم ریاضی بررسی خواهیم کرد تا دانش موضوعی خود را برای تدریس بهتر آن افزایش دهیم.

جمع و تفریق عددهای دورقمی؛ گام اول- روش فرایندی با استفاده از ابزار یا تصویرهای عینی

در تصویرهای مقابل، روش جمع و تفریق عددهای دورقمی را از صفحه‌ی ۲۸ کتاب ریاضی پایه‌ی دوم ابتدایی می‌بینید. این روش که به روش فرایندی مشهور شده است، نخست با فعالیت عملی با ابزار و پس از آن با تصویر میله‌های ده تایی و دانه‌های یکی معرفی شده است. دستور جمع و تفریق دو عدد دورقمی به‌طور خلاصه چنین بیان شده است:

برای جمع کردن دو عدد دورقمی، ابتدا دسته‌های ده‌تایی را با هم جمع می‌کنیم. سپس یکی‌ها را با هم جمع می‌کنیم.

برای تفریق دو عدد دورقمی نیز ابتدا از دسته‌های ده‌تایی کم می‌کنیم. سپس از یکی‌ها برمی‌داریم.

در کارهای روزمره، مانند استفاده از پول، البته به نظر می‌رسد، این روند با روشی که در کتاب‌های قدیمی‌تر آمده بود متفاوت است. شاید شما هم به خاطر داشته باشید که معلمان بارها و بارها تأکید می‌کردند نباید جمع و تفریق را از سمت چپ انجام بدهید و این کار اشتباه است! در حالی که در کتاب ریاضی پیش روی شما، آموزش جمع و تفریق اعداد دورقمی با روشی که از سمت چپ انجام می‌شود آغاز شده است!

در مطلب پیش رو قصد داریم نشان دهیم که این روش‌ها با هم ارتباط دارند. از این رو، جنبه‌های اصلی هر یک را بررسی خواهیم کرد.

دانش‌آموزان در پایه‌ی اول ابتدایی با مفهوم جمع و تفریق آشنا می‌شوند و جمع‌های اساسی (جمع دو عدد یک‌رقمی) را در این پایه می‌آموزند. آن‌ها جمع و تفریق عددهای با بیش از یک رقم (اعداد دورقمی و سه‌رقمی) را نخستین بار در پایه‌ی دوم دبستان می‌شناسند.

در کتاب ریاضی این پایه، جمع و تفریق ظاهراً با چند روش معرفی شده است. این چند روش کاملاً به هم مرتبط هستند. آن‌ها درواقع گام‌های آموزشی یاددهی-یادگیری جمع و تفریق اعداد چندرقمی هستند: از کمک به توسعه‌ی تفکری جبری که در پشت فرایند جمع و تفریق هست تا استفاده از آن

چند کلمه درباره‌ی هدف‌های آموزشی

روش فرایندی جمع و تفریق اعداد

شاید در بدو امر به نظر برسد روش فرایندی روش جدیدی برای جمع و تفریق عددهای چندرقمی است، ولی با توضیحاتی که دادیم، آشکار است که این روش جدید نیست، بلکه رویکرد جدیدی به آموزش جمع و تفریق اعداد است. در این رویکرد، دانش‌آموز دانش خود از ارزش مکانی را توسعه می‌دهد و آن را عمیق‌تر درک می‌کند، از حقایقی که درباره‌ی جمع اعداد آموخته است و از راهبردهایی که پیش از آن برای جمع و تفریق عددها آموخته یا کشف کرده است، استفاده می‌کند. علاوه بر همه‌ی این‌ها که در رویکرد قدیمی نیز وجود داشت، دانش آموز با تفکری جبری که در پشت روش‌های جمع و تفریق مبتنی بر ارزش مکانی وجود دارد آشنا می‌شود.

به این صورت که اولاً با فرایند جمع و تفریق آشنا می‌شود و دوم اینکه با زمینه‌های لازم برای جمع و تفریق عبارت‌های جبری مانند $2x+y$ یا $3y-x$ (که در دوره‌ی متوسطه اول می‌آموزد) آشنا می‌شود. در کار با عبارت‌های جبری و برای یافتن مجموع یا تفاضل آن‌ها، تشخیص عبارت‌های مشابه ضرورت دارد. تشخیص دسته‌های مشابه در گسترده‌ی اعداد (یکی‌ها-ده‌تایی‌ها-صدتایی‌ها) و یافتن مجموع یا تفاضل آن‌ها، در واقع تمرینی است برای تشخیص و یافتن حاصل جمع یا تفریق عبارت‌های جبری مشابه. وجود زمینه‌های جبری لازم در این رویکرد، یکی از مهم‌ترین دلایل استفاده از آن در آموزش است. زیرا توجه به تفکر جبری در آموزش ریاضیات ابتدایی از اهمیت خاصی برخوردار است.^۱

پی‌نوشت

۱. برای اینکه درباره‌ی تفکر جبری و آموزش آن در دوره‌ی ابتدایی بیشتر بدانید، مجموعه‌ی مطالبی را که در دوره‌ی بیست و یکم این مجله در شماره‌های ۱ تا ۴ (مهر تا دی ۱۳۹۶) با عنوان «ریاضیات دوره‌ی ابتدایی و الگوها» چاپ شده است بخوانید.

نمونه‌ای از جمع و تفریق را در تصویر پایین می‌بینید. ماهیت این دستورات را با هم بررسی می‌کنیم:

۱ اولین نکته در انجام این دستورات، شناخت ارزش مکانی در عددنویسی و توانایی تفکیک یک عدد دورقمی به دو عدد و تشخیص این است که: یک عدد تعداد دسته‌های ده‌تایی را نشان می‌دهد و عدد دیگر تعداد یکی‌ها را.

۲ دومین نکته‌ی اساسی، تشخیص دسته‌های هم‌جنس در دو عدد است؛ یعنی در دو عدد دورقمی، باید تشخیص دهیم کدام رقم‌ها هم‌جنس هستند: رقم‌های نشان‌دهنده‌ی تعداد دسته‌های ده‌تایی با هم هم‌جنس هستند و رقم‌های نشان‌دهنده‌ی تعداد یکی‌ها نیز با هم.

۳ نکته‌ی بعدی این است که اعداد هم‌جنس را با هم جمع کنیم تا تعداد کل دسته‌های هم‌جنس را روی هم بیاوریم؛ یعنی بفهمیم روی هم چند دسته‌ی ده‌تایی داریم و روی هم چند یکی؟ برای این کار از دانش قبلی خود، یعنی جمع‌های اساسی استفاده می‌کنیم، زیرا تعداد دسته‌ها همواره کمتر از ده‌تاست.

۴ از آنجا که تعداد دسته‌های ده‌تایی، مستقل از تعداد دسته‌های یکی، با هم جمع می‌شود، ترتیب عمل در حاصل جمع تأثیری ندارد؛ یعنی می‌توانیم ابتدا تعداد کل دسته‌های ده‌تایی را به دست بیاوریم، بعد تعداد کل دسته‌های یکی را. یا اول تعداد دسته‌های یکی را حساب کنیم و پس از آن تعداد دسته‌های ده‌تایی را. جابه‌جایی ترتیب در این عملیات، در واقع همان تفاوت روش فرایندی کتاب ریاضی حاضر با روش استفاده از ارزش مکانی یا همان روش کتاب‌های ریاضی قدیمی دوره‌ی ابتدایی است. در کتاب‌های قدیمی‌تر، اعداد را زیر هم می‌نوشتند و جمع یا تفریق از سمت راست انجام می‌شد؛ یعنی ابتدا با یکی‌ها کار می‌شد، سپس با دسته‌های ده‌تایی.

کتاب ریاضی دوم دبستان، صفحه‌ی ۲۸

فعالیت

۱- مجید جمع $۲۳+۳۴$ را به صورت ستونی نوشت و جواب جمع را به صورت روبه‌رو به دست آورد. شما توضیح دهید جواب‌های ۵۴ و ۵۷ چگونه به دست آمده است.

۲- مجید تفریق $۴۷-۲۲$ را به صورت ستونی نوشت و جواب تفریق را به صورت زیر به دست آورد. شما توضیح دهید جواب‌های ۲۷ و ۲۵ چگونه به دست آمده است.

حاصل جمع و تفریق‌ها را به دست آورید.

کلاس کار در

جمع و تفریق دو عدد (ادامه)

۱- آموزگار امروز هم با دسته‌های ده‌تایی و یکی به کلاس وارد شد و به هر گروه تعدادی از آن‌ها را داد و گفت جواب جمع $۳۷+۲۴$ را پیدا کنید. شما هم دست به کار شوید.

حاصل جمع دو عدد را پیدا کنید.

به همین ترتیب جواب‌های زیر را به کمک دسته‌های ده‌تایی و یکی پیدا و جاهای خالی را کامل کنید و کنار هر کدام شکل بکشید.

۲- وقتی همه دانش‌آموزان جمع کردن را یاد گرفتند، آموزگار از آن‌ها خواست حاصل تفریق $۴۷-۱۷$ را به دست آورند. ابتدا از عدد اول دسته‌های ده‌تایی را بردارید. سپس از عدد باقی‌مانده یکی‌ها را بردارید.

به همین ترتیب یا وسایلی که در اختیار دارید، جواب تفریق‌های زیر را پیدا و جاهای خالی را کامل کنید و کنار هر کدام شکل بکشید.

اول ۲ را از ۷ کم کنیم. بعد ۲ را از ۳۷ کم کنیم.

اول ۵ را با ۲ جمع کنیم. بعد ۳ را با ۲ جمع کنیم.

جمع و تفریق عددهای دورقمی؛

گام دوم-نمایش روش فرایندی با استفاده از نمادها

در ادامه‌ی معرفی روش بالا، در صفحه‌ی ۲۹ کتاب ریاضی دوم، محاسبه‌ی مجموع $۲۳+۳۴$ با استفاده از نمادها نمایش داده شده است: ابتدا ۲۰ تا به ۳۴ اضافه شده تا عدد ۵۴ به دست بیاید. سپس ۳ تا به ۵۴ اضافه شده است تا ۵۷ حاصل شود (تصویر را ببینید).

توجه کنید که در این گام، برای اینکه بتوانیم از نمادها برای بیان عملی که انجام می‌شود استفاده کنیم، مجبوریم برای انجام دستورات ترتیب قائل شویم. این ترتیب درواقع این است که نخست تعداد کل دسته‌های ده‌تایی را به دست می‌آوریم، بعد تعداد کل دسته‌های یکی را. بنابراین، انگار داریم از سمت چپ، رقم‌های زیر هم را با یکدیگر جمع می‌کنیم. ولی اگر کمی در ماهیت آن دقیق‌تر شویم، می‌بینیم که:

۵ نکته‌ی مهم در این روش، توانایی ده‌تا ده‌تا شمردن است: تشخیص اینکه با افزودن ۲۰ تا به عددی مانند ۳۴، باید دو بار ده‌تا ده‌تا از ۳۴ جلو برویم و به ۵۴ برسیم. ۶ در این روش باید بتوان هر عدد از ۱ تا ۹ را به یک عدد دورقمی افزود. برای مثال باید ۳ تا به ۵۴ اضافه کنیم و به ۵۷ برسیم.

۷ توجه کنید که هرگاه در محاسبه‌ی تعداد کل دسته‌های ده‌تایی، مجموع دو مقدار بزرگ‌تر از ۱۰ بشود، دسته‌ی صدتایی ایجاد می‌شود. همچنین، اگر در محاسبه‌ی تعداد یکی‌ها، مجموع دو مقدار از ۱۰ بزرگ‌تر شود، یک دسته‌ی ده‌تایی ایجاد می‌شود و به تعداد دسته‌های ده‌تایی که پیش از آن پیدا کرده بودیم، یکی اضافه می‌شود (توجه کنید که در مثال‌ها و تمرین‌های کتاب درسی دوم ابتدایی چنین حالتی بعد از درک خود فرایند و جنبه‌های اصلی آن در صفحه‌ی ۳۱ آمده است). از نظر آموزشی، روش فرایندی به‌منظور ایجاد زمینه‌های لازم برای روش جمع یا تفریق در جدول ارزش مکانی آموزش داده می‌شود. علاوه بر آن، جنبه‌های آموزشی دیگری هم دارد که در کادری آن را بررسی کرده‌ایم.

جمع و تفریق عددهای دورقمی؛

گام سوم-روش فرایندی در زمانی که مجموع یکی‌ها

بیشتر از ده تا است

در صفحه‌ی ۳۱ کتاب ریاضی دوم، در ادامه‌ی معرفی روش صفحه‌ی ۲۹، نمونه‌هایی آمده‌اند که در واقع حاصل جمع یکان آن‌ها از ده بیشتر است، مثلاً $۳۷+۲۴$ (تصویر مقابل).

جمع و تفریق؛

روش دوم-استفاده از جدول ارزش مکانی

ضرورتی ندارد روش جمع و تفریق در جدول ارزش مکانی را توضیح دهیم، زیرا همه با آن آشنا هستیم. اکنون جنبه‌های اساسی این روش را بررسی کنید و آن را با روش فرایندی مقایسه کنید.

توجه کنید که

۸ در افزودن یکی‌های عدد دوم به عدد حاصل از اولین جمع، دانش‌آموزان می‌توانند از همه‌ی راهبردهایی که پیش از این برای جمع آموخته‌اند، استفاده کنند. اکنون شما خودتان تمام بحث‌های بالا را برای تفریق عددهای دورقمی که در صفحه‌های ۲۸ تا ۳۱ کتاب ریاضی دوم معرفی شده‌اند انجام دهید. همچنین، این روش‌ها را به جمع عددهای سه رقمی یا بیشتر توسعه دهید.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰
۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰
۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰
۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰
۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰
۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰

جدول یک تا صد؛ ابزاری برای جمع و تفریق

ده‌تایی یا حاصل تفریق آن‌ها) است. حرکت افقی به معنی یکی‌یکی شمردن به جلو یا به عقب (یعنی افزودن یا کاستن یکی‌ها) است. همین کارها نشان می‌دهد که ترتیب عمل در این روش اهمیتی ندارد. یعنی ابتدا می‌توانید تعداد کل دسته‌های ده‌تایی را به دست بیاورید، بعد تعداد کل دسته‌های یکی را (ابتدا حرکت عمودی، بعد حرکت افقی). یا اول تعداد دسته‌های یکی را حساب کنید و پس از آن تعداد دسته‌های ده‌تایی را.

جدول اعداد ۱ تا ۱۰۰ ظاهراً یک جدول عددی است، ولی در واقع در آموزش ریاضی می‌توان از آن استفاده‌های متنوعی کرد. یکی از این کاربردها، استفاده از آن به عنوان ابزاری برای جمع و تفریق عددهای دورقمی است. همان‌طور که در صفحه‌ی ۳۲ کتاب ریاضی پایه‌ی دوم می‌بینید، حرکت عمودی در این جدول به معنی ده‌تا شمردن به جلو یا به عقب (یعنی یافتن حاصل جمع تعداد دسته‌های

مهارت‌های لازم برای زندگی بهتر

آموزشی مشخص تعیین می‌شود. سازمان بهداشت جهانی تعریف مهارت‌های زندگی را به این شکل می‌آورد: «مهارت‌هایی روانی - اجتماعی که به ما کمک می‌کنند با نیازها و چالش‌های زندگی روزمره بهتر کنار بیاییم.» شاید برای شما جالب باشد که بدانید بحث مهارت‌های زندگی از کجا و توسط چه کسی مطرح شد؟ برای اولین بار در سال ۱۹۹۷ میلادی روان‌شناسی به نام گیلبرت بوتوین برنامه‌ی آموزش مهارت‌های زندگی را مطرح کرد. هدف اصلی او پیشگیری از مصرف سیگار در بین نوجوانان بود. وقتی بوتوین در مورد علت مصرف سیگار و مواد مخدر بین کودکان و نوجوانان مطالعه کرد، فهمید دانش‌آموزانی که در پی مصرف این مواد برمی‌آیند، قابل آموزش‌اند و به تعبیری، در بخشی از روش زندگی خود به مهارت‌های لازم دست نیافته‌اند. شاید شما آموزگار عزیز با خودتان بگویید، بسیاری از مشکلات رفتاری ریشه‌های عمیقی در شخصیت و خانواده دارند که تا سراغ آن‌ها نرویم، کودکان تغییر نخواهند کرد. درست است، اما بسیاری از آسیب‌های اجتماعی کودکان مثل خشونت‌های رفتاری، اضطراب،

وقتی پا به کلاس درس می‌گذاریم و چند روزی را با دانش‌آموزان سر می‌کنیم، به این فکر می‌افتیم که: عجب! چقدر با انسان‌های متفاوتی سروکار داریم! دانش‌آموزان ما از لحاظ رفتاری، شخصیتی و استعداد با هم فرق دارند. این را همگی خوب می‌دانیم و تجربه کرده‌ایم. نکته اینجاست: اگر دانش‌آموزی مهارت نقاشی کشیدن را به خوبی دیگران نداشته یا نتوانست در فلان درس مشخص نمره‌ی خوبی کسب کند، زندگی روزمره‌اش مختل نمی‌شود، اما وقتی از بحران‌های اجتماعی و نقص مهارت‌های سازگاری دانش‌آموز در مشکلات زندگی حرف می‌زنیم، موضوع فرق می‌کند. اصطلاح «مهارت‌های زندگی» برای بسیاری از ما آشناست؛ مهارت‌هایی که برای بهتر زندگی کردن به ما کمک می‌کنند. امروزه آموزش مهارت‌های زندگی در بسیاری از مدرسه‌های دنیا یکی از اولویت‌های آموزشی است و برای آن زمان و بودجه‌ی

باید به دانش‌آموزان آموزش دهیم، این‌ها هستند:

- مهارت خودآگاهی و خودشناسی
- مهارت ارتباط مؤثر با دیگران
- مهارت تصمیم‌گیری
- مهارت حل مسئله
- مهارت کنترل خشم
- مهارت مقابله با استرس
- مسئولیت‌پذیری
- مهارت همدلی

چگونه این مهارت‌ها را به دانش‌آموزان بیاموزیم؟

در شماره‌های بعدی در مورد هر کدام از این مهارت‌ها صحبت می‌کنیم. آموزش این مهارت‌ها از طریق فعالیت‌های گروهی، بازی و گفت‌وگو می‌تواند بسیار جذاب و دوست‌داشتنی باشد و کلاس شما را منحصر به فرد کند. خود شما هم می‌توانید در مورد نحوه‌ی آموزش این مهارت‌ها فکر کنید و ایده‌های خلاق و جالبی داشته باشید.

خشم، افت تحصیلی و نداشتن تمرکز، ریشه در این واقعیت دارند که افراد بلد نیستند روابط صحیحی با دیگران برقرار کنند، برای مشکلات راه‌حل بیابند و هیجان‌هایشان را کنترل کنند. دانش‌آموزان ما در خانواده‌های متفاوتی رشد کرده‌اند.

بنابراین، روابط اجتماعی، غم‌ها و اضطراب‌های آن‌ها فرق می‌کند. حتماً این نکته را بارها و بارها تجربه کرده‌اید. بنابراین، باید در حالی که آن‌ها را متفاوت می‌بینیم، به آموزش آن‌ها نیز فکر کنیم. چرا امروزه آموزش مهارت‌های زندگی به صورت جدی در نظام‌های آموزشی دنیا مطرح است؟

هدف اصلی آموزش مهارت‌های زندگی این است که کودکان و نوجوانان و حتی خود ما بزرگسالان، مهارت‌هایی را بیاموزیم تا بتوانیم با خود، انسان‌های دیگر و کل اجتماع به‌طور مؤثر برخورد کنیم. دنیای امروز بسیار پیچیده‌تر از گذشته است؛ پیچیده و چند لایه. همگی باید بدانیم و بلد باشیم چطور و چگونه با دنیای امروز کنار بیاییم، زمین نخوریم و البته اگر این اتفاق افتاد، دوباره بایستیم و قدم برداریم. اما مهم‌ترین این مهارت‌ها که

تربیت، رشد دادن اعتماد به نفس
و امیدوار ساختن بچه‌هاست

به دانش‌آموزان ابتدایی چه بیاموزیم؟

يك سؤال و ۸ پاسخ از متخصصان

✦ حجت‌الاسلام دکتر محی‌الدین بهرام محمدیان، رئیس پیشین سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی: منظور از تربیت، دادن اعتماد به نفس و امیدواری است. اما چگونه او را تربیت کنیم که امیدوار باشد؟ یعنی معلمش مدام آیه‌ی یأس سر کلاس نخواند. ما در برنامه‌ی درسی گفته‌ایم پنج مرحله داریم که باید آن‌ها را تقویت کنیم و ارتقا دهیم: ۱. تفکر؛ ۲. ایمان؛ ۳. علم؛ ۴. عمل؛ ۵. اخلاق.

یعنی ما باید عقلانیت را در دانش‌آموزان ارتقا بدهیم و مبتنی بر عقلانیت، ایمان بسازیم. اگر ذهن قانع شود و دل آرام بگیرد، علم دور آن شکل می‌گیرد. یعنی می‌تواند مجهولات را کشف کند. اما علم باید به عمل منجر شود؛ یعنی در سلوک فردی، اجتماعی، نظام معیشتی، نظام هنری و عبادی او اثر بگذارد.

✦ کلاس ابتدایی را از حالت کلاس خارج و به فضایی آموزشی- تربیتی تبدیل کنیم؛ همان‌طور که در سند تحول آمده است؛

✦ رسانه‌های آموزشی دوره‌ی ابتدایی را متنوع کنیم؛

✦ روش‌های یادگیری را بر خلیات بچه‌ها بنا کنیم؛

در دوره‌ی ابتدایی ضرورت دارد مربیان و معلمان حتماً با والدین دانش‌آموزان جلسه‌ی مشترک داشته باشند و درباره‌ی چگونگی تربیت و مشکلات تربیتی و رفع آن‌ها صحبت کنند.

✦ نکته‌ی دیگر این است که دوره‌ی ابتدایی به مربی و مشاور نیاز دارد.

خروجی این کارها دانش‌آموزی است که توانایی تفکر دارد، محیط اطرافش را دوست دارد، خشونت نمی‌ورزد، به اندازه‌ی خودش از حق دفاع می‌کند، برای یادگیری بیشتر نشاط و علاقه دارد و با بدن سالم و اعتماد به نفس از دوره‌ی ابتدایی خارج می‌شود.

در دوره‌ی ابتدایی به کودکان چه بیاموزیم که به درد ۱۰ یا ۲۰ سال آینده‌ی آن‌ها و جامعه بخورد؟ این سؤالی بود که سال گذشته، با هشت تن از متخصصان و محققان حوزه‌های گوناگون مطرح کردیم و در هر شماره از مجله پاسخ آن‌ها را به‌طور مفصل آوردیم. نظر به استقبال مخاطبان مجله از این کار و به دلیل ضرورت جمع‌بندی دیدگاه‌های این متخصصان در زمینه‌ی آموزش ابتدایی و ارائه‌ی راهنمایی کاربردی و عملی برای معلمان ابتدایی، چکیده و خلاصه‌ای از این پاسخ‌ها تهیه کرده‌ایم که در ادامه آمده است.

پرسشگری دانش آموزان را تقویت کنیم

مهندس عبدالحسین نفیسی، عضو شورای تدوین سند تحول بنیادین آموزش و پرورش:

فردی که ما در دوره‌ی ابتدایی تربیت می‌کنیم، باید ویژگی‌هایی داشته باشد که به آن‌ها اشاره می‌کنم.

اولین نکته این است که زبان فارسی و حساب کردن را در حد نیازهای روزمره بدانند. ما اگر فارسی را در زمینه‌ی خواندن، نوشتن و بیان کردن به خوبی آموزش ندهیم، دانش‌آموزان در آینده نمی‌توانند مقصود خود را بیان کنند. شرایط اصلی ارتباط با محیط این است که فرد خودش را به محیط بشناساند. فردی که نتواند منویات خود را بیان کند، به صورتی که معاشرانش او را خوب بفهمند، مزاحم توسعه است نه مدافع آن.

پس از آن خودآموزی است. یعنی فرد باید خودش معلم خودش باشد و نیازهایش را از طریق خودآموزی برطرف کند. این خصلتی است که با آزادی عمل دادن به دانش‌آموزان برای پرداختن به مباحث مورد علاقه‌شان ایجاد می‌شود. ما باید آزادی عمل و امکانات در اختیار دانش‌آموزان قرار دهیم تا بتوانند چیزهای جدید خلق کنند و به مفهوم جدید برسند و آنچه را ما به آن‌ها آموزش داده‌ایم در ذهن خود ملکه کنند.

خصیصه‌ی بعدی نظم و ترتیب و به دنبال آن برنامه داشتن است. دانش‌آموز باید این ویژگی را قبل از ورود به مدرسه یاد گرفته باشد و در مدرسه کامل شود. فرد باید وقت‌شناس باشد. قدر زمان را بداند، منظم باشد و قوانین مدرسه را رعایت کند. این موضوعات را نه به صورت دستوری، بلکه با به وجود آوردن انگیزه‌ی لازم در دانش‌آموز، از طریق بازی و کار گروهی، باید یاد داد.

مسئولیت‌پذیری و در مقابل آن دفاع از حق خود نکته‌ی بعدی است که باید به آن رسید. این دو به هم مربوط هستند. یعنی وقتی فرد مسئولیتی را می‌پذیرد، باید اختیاراتی هم داشته باشد. این اختیارات ناشی از حقوقی است که به فرد تعلق می‌گیرند.

قدرت تفکر و تأمل و پرسشگری ویژگی دیگر است. بدترین کار در مدرسه این است که قدرت پرسشگری دانش‌آموزان را سرکوب کنیم. در حالی که تا پرسش در ذهن کودک شکل نگیرد، فکر کردن هم تقویت نمی‌شود. این خصیصه، خلاقیت و تفکر خلاق را در فرد پایه‌گذاری می‌کند.

فردی که در دوره‌ی ابتدایی تربیت می‌کنیم، باید فردی خودیادگیرنده و مسئول باشد و بتواند با همه ارتباط برقرار کند. خودش را دوست بدارد و به دیده‌ی احترام به همه نگاه کند.

آموزش مهارت‌های پایه و اجتماعی شدن

دکتر فاطمه رمضانی، معاون آموزش ابتدایی دفتر تألیف و برنامه‌ریزی کتب درسی، مأموریت‌های دو دوره‌ی ابتدایی را به شرح زیر توصیف می‌کند:

الف: مأموریت عمده‌ی دوره‌ی اول ابتدایی آموزش مهارت‌های پایه است؛ به این شرح:

- آموزش مهارت‌هایی برای ورود به دوره‌های بعدی تحصیلی؛
 - آموزش مهارت‌هایی برای زندگی موفق و شهروند موفق و مؤثر بودن؛
 - آموزش مهارت‌های پایه‌ی یادگیری مثل مشاهده، طبقه‌بندی، استدلال، استفاده از حواس و به خاطر سپردن و به خاطر آوردن؛
 - آموزش مهارت‌هایی برای رشد و حضور مؤثر در جامعه و دنیای آینده مثل عزت‌نفس، خویشتن‌داری و خودرهبری.
- اگر هدف ما پرورش این ویژگی‌ها در بچه‌های ابتدایی باشد، مواد درسی که امروز اصالت با آن‌هاست، وسیله‌هایی برای تحقق این ویژگی‌ها در بچه‌ها خواهند بود.
- تکیه بر بازی‌های دبستانی و نیز طراحی برنامه‌های تلفیقی، از لوازم تدارک فرصت‌ها در این دوره‌اند. در سیاست‌گذاری‌های این دوره، توجه به آزادی عمل کودکان، ایجاد محیط غنی و شاداب برای بروز تفاوت‌های فردی و کسب تجربه‌های دست اول به کمک برنامه‌های منعطف و مشارکت خانواده‌ها ضروری است.
- ب: مأموریت اصلی دوره‌ی دوم ابتدایی اجتماعی شدن است.

- تدارک فرصت‌های تربیتی برای کمک به یادگیرنده در شناخت توانایی‌ها، محدودیت‌ها و علاقه‌های خود؛
- پرورش خلاقیت و قوه‌ی تخیل و تفکر علمی و منطقی؛
- درک روابط علت و معلولی؛
- توانایی تشخیص و بازشناسی ارزش‌ها (خوب و بد)؛
- توجه به تفاوت‌ها و محدودیت‌های دانش‌آموزان در کسب دانش پایه، مفاهیم و مهارت‌های اساسی در حوزه‌های یادگیری در قالب برنامه‌های درسی تلفیقی (که به‌طور هم‌زمان محتوای یادگیری سایر حوزه‌ها را نیز پوشش دهد) برای تعمیق یادگیری؛
- تدارک فرصت‌های تربیتی، کسب تجربه‌های فردی و گروهی در محیط مدرسه و خارج از آن، پذیرش مسئولیت در قبال عملکرد خود و دیگران، پرورش روحیه‌ی نظم‌پذیری، قانون‌گرایی و کار جمعی در جامعه‌پذیری دانش‌آموز همراه با مشارکت خانواده.

دادن، مانع یافتن می‌شود.

را می‌پوشاند. در قرآن کریم آمده است: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَ قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا». فرق بین زکها و دسها چیست؟ فرق بین تزکیه و تدسیسه چیست؟ تزکیه کاهش می‌دهد. تدسیسه افزایش می‌دهد. تزکیه کوثر است. تدسیسه تکاثر است: «الْهَكْمُ التَّكَاثُرُ». وای بر فرزندان طلب‌ها. فزون‌گویی و فزون‌آموزشی آن‌ها حجاب کشف آموزش است.

تدسیسه از دسیسه و پنهان کردن می‌آید. یعنی چیزی درون فرد وجود دارد. بنابراین، ما در آموزش و پرورش در حال دسیسه هستیم. یعنی به جای اینکه اجازه بدهیم بچه‌ها آنچه را که در فطرت دارند، بکاوند و بیابند، به‌صورت زودرس، فله‌ای و بیرونی به آن‌ها آموزش می‌دهیم و این دادن، مانع یافتن می‌شود. این موضوع در آموزش همه‌ی درس‌ها، حتی ریاضی، هم صادق است. برای آموزش ریاضی هم باید از روش اکتشافی، نه روش اکتسابی یا انتقالی، استفاده کرد. پس نخستین اصل آموزش حقیقی در دوره‌ی ابتدایی این است که هیچ چیز قابل آموزش نیست و بزرگ‌ترین اتفاق در آموزش ابتدایی این است که نگذاریم هیچ اتفاقی بیفتد. آن وقت مطمئن باشید بزرگ‌ترین اتفاق آموزشی و تربیتی به لحاظ فاعلی و عاملی در دانش‌آموزان رخ می‌دهد.

دکتر عبدالعظیم کریمی، روان‌شناس و عضو هیئت علمی پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش:

بزرگ‌ترین اتفاقی که در دوره‌ی ابتدایی باید بیفتد، این است که هیچ اتفاقی نیفتد. اگر ما واقعاً بتوانیم به چنین حکمت بزرگی دست پیدا کنیم که هیچ اتفاقی نیفتد، مطمئن باشید بزرگ‌ترین اتفاق تربیت فطری در تعلیم و تربیت فطری رخ می‌دهد. اگر ما **تقوای تربیتی** داشته باشیم، یعنی سپری ایجاد کنیم که هیچ اتفاقی در مدرسه نیفتد، آن‌گاه اتفاقی درونی و نورانی و شهودی از درون بچه‌ها زایش پیدا می‌کند. **تقوای آموزش و تربیت، یعنی آموزش کاهشی به قصد پرورش افزایشی.** یعنی هر قدر آموزش را کاهش دهیم، پرورش افزایش پیدا می‌کند. چون آموزش دگرساخته و اکتسابی است که روی نیازهای درونی و اکتشافات شخصی افراد

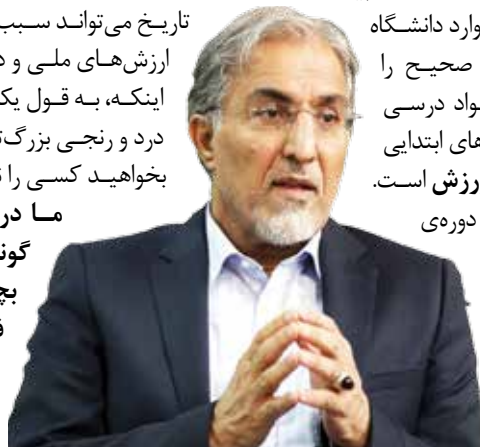
رشد اجتماعی بچه‌ها را جدی بگیریم

دکتر حسین راغفر، اقتصاددان و عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء (س):

ما باید به بچه‌ها یاد دهیم چگونه می‌توان در محیط زندگی با همه‌ی محدودیت‌های موجود بهتر زندگی کرد. در حقیقت، این همان **درس کار و فناوری** است که به شدت جایش در نظام آموزشی کشور ما خالی است. درس دیگری که در نظام آموزشی ما مغفول مانده است، **ادبیات فارسی** است. امروز دانشجویانی که وارد دانشگاه می‌شوند، نمی‌توانند چهار جمله‌ی صحیح را پشت سر هم بنویسند. یکی از مواد درسی دیگری که ضروری است در مدرسه‌های ابتدایی ما مورد توجه جدی قرار گیرد، **درس ورزش** است. اگر زنگ ورزش مطلوب‌ترین زنگ دوره‌ی زندگی دانش‌آموزان نباشد، قطعاً یکی از خواستنی‌ترین زنگ‌هاست. با ورزش می‌توانیم همه‌ی آموزه‌های اخلاقی، ایدئولوژیکی و فکری را به

فرزندانمان بیاموزیم. زندگی جمعی و اجتماعی را می‌توان از طریق ورزش‌های جمعی به بچه‌ها آموخت. می‌توان صبر و مقابله با مشقات زندگی را از طریق ورزش آموزش داد. ما از طریق ورزش می‌توانیم ارزش‌های فتوت، جوانمردی، همکاری و نوع‌دوستی را ترویج کنیم. درس دیگری که در نظام آموزشی دوره‌ی ابتدایی باید به آن به‌صورت جدی پرداخت، **درس هنر** است. هنر تلطیف‌کننده‌ی روح انسان است. نکته‌ی دیگر توجه به **درس تاریخ** است که باید در همه‌ی سطوح آموزشی، متناسب با درک و فهم بچه‌ها، ارائه شود. روایت منصفانه از تاریخ می‌تواند سبب شود افراد نسبت به خاک وطن و ارزش‌های ملی و دینی خود وفادار باشند. نکته‌ی آخر اینکه، به قول یکی از متفکران بزرگ جهان، هیچ درد و رنجی بزرگ‌تر از دیده نشدن آدم‌ها نیست. اگر بخواهید کسی را نابود کنید، او را نادیده بگیرید.

ما در نظام آموزشی‌مان باید به گونه‌ای عمل کنیم که همه‌ی بچه‌ها دیده شوند، نه اینکه فقط عده‌ی معدودی از آن‌ها دیده شوند.

لُگی نه، تربیت!

دکتر نرگس سجادیه، عضو هیئت علمی دانشکده‌ی روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران:

یکی از موضوع‌هایی که امروز در مدرسه‌ها مطرح است، موضوع آزادی و مسئولیت است. وقتی هدف ما تربیت بچه‌هاست، باید خودمان آرام‌آرام کنار برویم و بگذاریم نتیجه‌ی اعمال بچه‌ها به خودشان برگردد.

معلم‌ان دوره‌ی ابتدایی باید کنجکاوی، پرسش‌ها و حقیقت‌جویی بچه‌ها را به رسمیت بشناسند و با طرح کلیشه‌ای مسائل، خیال‌پردازی‌های بچه‌ها را مسدود نکنند. آزادی بدون مسئولیت وجود ندارد. کاری که در برخی از مدرسه‌های جدید ما اتفاق افتاده، این است که به بچه‌ها آزادی داده شده، ولی از آن‌ها مسئولیتی خواسته نشده است. در نتیجه، کودک در دنیایی فانتزی رشد می‌کند و احساس می‌کند می‌تواند هر کاری که بخواهد انجام بدهد و هیچ اتفاقی هم نیفتد.

یکی از کارهایی که باید در مدرسه‌ی ابتدایی انجام بدهیم، تغییر انگاره از «لُگی» به «مربگیری» است. یعنی معلم‌ان باید خودشان را از حد فاصل کودک با محیط واقعی خارج کنند و پنجره‌هایی برای آشنایی بچه‌ها با محیط واقعی زندگی به وجود آورند.

باید بچه‌ها را مسئول نظافت کلاس یا پاک کردن تخته‌ی کلاس یا مراقبت از بچه‌های کوچک‌تر کنیم. موضوع دیگری که می‌تواند در استقلال کودکان تأثیر بگذارد، بحث همکاری بین بچه‌هاست. هر چه امور در دوره‌ی ابتدایی به‌صورت فردی عمل شوند، چون توانمندی فردی بچه‌ها خیلی کم است، آن‌ها برای انجام کارهایشان به پدر و مادر مراجعه می‌کنند.

در حالی که اگر خودشان با یکدیگر همکاری داشته باشند، ممکن است توانمندی‌هایشان به‌ظهور برسد. بگذاریم نمره‌ی مستمر تأثیر واقعی خودش را بر نمره‌ی پایانی بگذارد. با این حرکت که آینده‌ی کودک در خطر جدی قرار نمی‌گیرد.

نقش مهم خانواده را در تربیت بچه‌ها جدی بگیریم

آقای محمد دیمه‌ور، معاون سابق آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش و مدرس دانشگاه فرهنگیان بیرجند:

اگر من جای هر کدام از معلم‌ان ابتدایی بودم، اول سعی می‌کردم خودم را به‌عنوان معلمی حرفه‌ای (به‌صورت اعم) آماده کنم و دوره‌هایی را که باید، بگذرانم و آموزش‌ها و مهارت‌هایی را که باید، کسب کنم.

ما معلم‌ان باید همه‌جانبه‌نگری را در خودمان ایجاد کنیم و به روزآمدی توجه کنیم. این روزآمدی را باید هم در فعالیت‌های تدریس و هم در ارتباط با خانواده و دانش‌آموز داشته باشیم.

محیط یادگیری را به کلاس درس و مدرسه محدود نکنیم. تلاش کنیم محیط‌های اثرگذار دیگری، به‌خصوص خانواده فراهم کنیم. اگر در دوره‌ی ابتدایی این اتفاق نیفتد، یادگیری ناقص خواهد بود. بخشی از ارزشیابی بازخوردی است که خانواده می‌گیرد. به همین دلیل، باید با خانواده ارتباط مناسب برقرار کنیم. نباید از نقش تربیتی و یادگیری و مربیگری پدران و مادران غفلت کرد.

من اگر معلم بودم، حتماً تلاش می‌کردم یادگیری مادام‌العمری برای خودم و دانش‌آموزانم فراهم کنم. خیلی به‌دنبال محفوظات نبودم و از روش‌های تدریس فعال استفاده می‌کردم.

کودک با کودکی کردن بزرگ می‌شود

دکتر خسرو باقری، متخصص فلسفه‌ی تعلیم و تربیت
و استاد دانشگاه تهران:

مهم است، چون حامل غرایز و ذهن کودک است. ما باید جسم کودک را در کانون توجه تربیتی قرار دهیم و از جهت سلامت و قوت این آمادگی را برای او ایجاد کنیم. کودک باید از بیماری‌ها دور بماند و در عین حال قوت را هم با ورزش کردن و فعالیت سالم کسب کند.

موضوع بعدی امیال و غرایز است. امیال غریزی در کودک بسیار قوی هستند و کودک نمی‌تواند در مقابل آن‌ها مقاومت کند. به محض اینکه چیزی خواست، باید همان لحظه به آن برسد. این امیال را باید برآورده کرد. اما در زمان ظهور غرایز دو اتفاق بد ممکن است بیفتد: یکی سرکوب و دیگری افراط در ارضای غریزه، سرکوب کردن یا رها گذاشتن غرایز آسیب‌زا هستند. باید امیال به‌طور متعادل برآورده شوند، نه سرکوب بشوند و نه رها.

نکته‌ی دیگر اینکه کودک باید با طبیعت و پدیده‌های طبیعی و موانع طبیعی در برآوردن امیال خود آشنا شود. او باید این دنیای بزرگ را کشف کند تا شناختش غنی شود. شناختی که هم مثبت است و هم منفی؛ هم لذت‌بخش است و هم دردآور. چون در راه این کشف‌ها، موانعی برای او ایجاد می‌شود و با ناکامی‌هایی مواجه می‌شود و می‌فهمد که دنیا فقط جای کام گرفتن نیست و ناکامی هم در آن زیاد است.

یکی از راه‌های پرورش اراده‌ی بچه‌ها، همکاری آن‌ها با دیگران است. همکاری با دیگران و انجام کارهای مشترک، علاوه بر رشد عاطفی و اجتماعی کودک، اراده‌ی او را تقویت می‌کند و در عین حال احساس مسئولیت را پرورش می‌دهد.

با نگاه و رویکرد عاملیت، رفتارهایی که از انسان سر می‌زند، تکلیف او را معلوم و هویتش را ترسیم می‌کند. کسی دیگر نمی‌تواند هویت کسی را معلوم کند. انسان مثل چوب نیست که ما آن را به میز تبدیل کنیم. غایت هر انسانی را خودش تعیین می‌کند. او با عمل‌های خودش هویتش را رقم می‌زند. کس دیگری نمی‌تواند هویت کس دیگری را تعیین کند.

با این نگاه، دوران کودکی، دوره‌ی تکوین عاملیت است و راهبرد تربیتی در این دوران، «تمهید برای عاملیت مطلوب» است. اما چطور می‌توانیم تمهید عاملیت مطلوب را انجام دهیم؟

پرورش بدن سالم و چالاک: یکی از اصول اساسی در دوران تربیت کودکی، به بدن مربوط می‌شود. بدن بسیار

ژان ژاک روسو
(۱۷۱۲-۱۷۷۸)

رویکرد رُمانتیک به تربیت

نوع نگاه به موضوع آموزش و تربیت از گذشته‌ی دور تاکنون تحولات و دگرگونی‌های زیادی را تجربه کرده است. در هر دوره از تاریخ، رویکردهای گوناگونی ظهور کرده و مدتی مورد توجه بوده‌اند. با ظهور رویکردهای جدید، رویکردهای قدیمی‌تر به کنار گذاشته شده یا کامل‌تر شده‌اند و گاهی هم شاهد نوعی درهم‌آمیختگی رویکردها هستیم. در این صفحه، با رویکردهای مهم ۲۵۰ سال اخیر در موضوع آموزش و پرورش کودکان آشنا می‌شویم. این آشنایی مختصر می‌تواند ما را متوجه جایگاه نگرشی خودمان به موضوع آموزش و پرورش کودکان کند. این مطالب را که کوتاه هم هستند، از دست ندهید.

ساحت تعلیم و تربیت در ۲۵۰ سال اخیر رویکردهای آموزشی متعدد و متنوعی را تجربه کرده است. نخستین بارقه‌ی آموزش مدرن، با انتشار کتاب تربیتی ژان ژاک روسو با نام «امیل، ۱۷۶۲» و با حمایت حامیان پرشور او در عصر انقلاب فرانسه شکل گرفته است. نگاه تربیتی روسو و گسترش آن در قرن نوزدهم، مبنای پیدایش رویکردهای آموزش فرض شده است. ژان ژاک روسو به عنوان شاعری رمانتیک و طبیعت‌گرا به دنبال آن بود که همان ظرافت‌ها و احساسات طبیعی، سکوت آرام‌بخش و تنهایی بالنده‌ی دنیای شعر و هنر را به دنیای تربیت منتقل کند. او سعی کرد، امیل (پسر خیالی در کتاب امیل) در طبیعت و در تعامل با طبیعت و به دور از جامعه و جمعیت بزرگ شود. هدف او تربیت یک انسان بود نه یک شهروند؛ تربیت کودک به خاطر خودش و برای خودش، نه به خاطر جامعه و در خدمت جامعه. در واقع، رویکرد تربیتی روسو نوعی آموزش فردی است که در محیط‌های خلوت و طبیعی همانند روستا و حاشیه‌ی شهر و به دور از جامعه و اجتماعات بزرگ اتفاق می‌افتد و او پس از اطمینان از شناخت خویش و شکل‌گیری شخصیت و آموختن مهارت‌های اساسی، می‌تواند وارد جامعه و اجتماع بزرگ‌تر شود. در نگاه تربیتی روسو، انتقال اطلاعات و مفاهیم به کودک اهمیت

ندارد، بلکه پرورش فهم، منش و تعقل اخلاقی مهم است. به باور روسو، در صورت تحقق این آرمان تربیتی، صفاتی عالی همانند تسلط بر خویش و خودآموزی در کودک رشد می‌کنند. حتی اگر بعداً در جامعه‌ای غیرطبیعی و ناسالم زندگی کند. شیوه‌ی آموزش او بدین صورت بوده که یک مربی باتجربه، به عنوان راهنما، کودک را در محیطی آرام و طبیعی، همراهی کند و تجربه‌های واقعی یادگیری را در موقعیت‌های مرتبط و مناسب برای او فراهم سازد. شایان توجه است، تبدیل انسان به شهروند مطلق، مستلزم گرفتن هستی و موجودیت از فرد و تبدیل او به یک وجود گروهی و بیگانه از خویش است. به باور روسو، در صورت ایمان مربی به شیوه‌ی رمانتیک و ذات گرایانه‌ی تربیت، جوهر ذاتی سادگی و صداقت، استعداد و قابلیت در کودک محفوظ می‌ماند. از نگاه او، مدرسه‌های سنتی و بسیار ساختارمند همانند نهادهایی اجتماعی هستند که با قوانین گروهی اداره می‌شوند و مزاحم یادگیری فردی و طبیعی هستند. تأکید دیگر روسو، بر رعایت روند طبیعی رشد از کودکی به بزرگسالی است. طبیعت می‌خواهد کودکان قبل از بزرگ شدن کودک باشند. روسو نیز دوست دارد کودکان در کودکی پیر شوند. به باور روسو، اگر در این نظم طبیعی اختلال ایجاد شود، میوه‌ی زودرسی به بار می‌آید که خوب رشد نکرده، بی‌طعم و بی‌بوست و در برابر پوسیدن دوام چندانی ندارد.

فرایند رشد طبیعی کودک از نگاه روسو

۱. تولد تا ۱۲ سالگی: این مرحله از رشد تحت هدایت هیجان‌ها و محرک‌های حسی است.
۲. ۱۲ تا ۱۶ سالگی: در این مرحله از رشد، قوه‌ی تعقل آغاز به شکل‌گیری می‌کند.
۳. از ۱۶ سالگی به بعد: مرحله‌ی ورود آغازین نوجوان به ساحت بزرگسالی است.

فنلاند: موفق‌ترین نظام آموزشی جهان

آشنایی با بعضی از نظام‌های آموزشی جهان که توانسته‌اند در آموزش و پرورش به موفقیت‌های بزرگی برسند، می‌تواند ما را متوجه کاستی‌های اندیشه و رفتار خودمان کند. اگرچه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران می‌تواند گامی مهم به سوی تحولی اساسی در نظام آموزش و پرورش باشد و اگرچه هنوز راهی طولانی برای فهم و اجرای درست این سند پیش‌رو داریم، اما این باعث نمی‌شود با رمز و راز موفقیت بعضی کشورها آشنا نشویم. در این قسمت از مجله نظام‌های موفق آموزش و پرورش را معرفی می‌کنیم.

فنلاند در طول مدت دو دهه حائز رتبه‌ی نخست تعلیم و تربیت در جهان بوده است. چه رازی در پس این موفقیت نهفته است؟ پاسخ آن، معجزه‌ی فنلاندی است؛ یعنی به تأخیر انداختن آموزش‌های رسمی و توجه ویژه به بازی و شادی و تحرک بدنی در مهد و مدرسه. در سطح پیش‌دبستان (قبل از ۷ سالگی)، هیچ‌گونه آموزش رسمی و مستقیم مهارت‌های پایه‌ی خواندن و نوشتن و حساب کردن وجود نداشته و بر بازی‌های خلاق، فعالیت‌های بدنی و ارتباط جمعی تأکید شده است. در دوره‌ی دبستان نیز، آموزش در کنار فعالیت و بازی، به نرمی و آهستگی، آغاز می‌شود؛ به گونه‌ای که روزانه حداقل ۹۰ دقیقه صرف بازی و فعالیت‌های بدنی در حیاط مهد و مدرسه می‌شود.

در واقع، پیشرفت غیرمترقبه‌ی نظام آموزشی فنلاند حاصل برنامه‌ریزی‌های صحیح اواخر قرن بیستم (دهه‌ی ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰) است، اما زمان آشکار شدن این پیشرفت برای جهانیان و حتی خود فنلاندی‌ها، به سال ۲۰۰۰ باز می‌گردد؛ در آن سال، دانش‌آموزان فنلاندی در آزمون بین‌المللی پیزا (PISA) بهترین رتبه را در «سواد خواندن» به دست آوردند. در آزمون‌های بعد، در درس‌های «ریاضی» و «علوم» نیز صاحب بهترین رتبه شدند. نکته‌ی مهم‌تر، پیشگامی دانش‌آموزان دختر نسبت به پسران فنلاندی است. برای مثال، دختران فنلاندی در بخش سواد خواندن آزمون پیزای ۲۰۱۵، رتبه‌ی ۱، ولی دانش‌آموزان پسر رتبه‌ی ۷ کسب کردند. در همین آزمون، دختران در درس علوم رتبه‌ی ۲ و پسران رتبه‌ی ۱۰ گرفتند. جالب اینکه در میان ۵۵ کشور شرکت‌کننده در آزمون، مدرسه‌ها و دانش‌آموزان فنلاندی، در میزان اختصاص دادن زمان به فعالیت‌های پس از مدرسه (به‌ویژه در دوره‌ی ابتدایی)، آخرین رتبه را کسب کردند. بدین معنا، همه‌ی فعالیت‌های آموزشی و پرورشی آنان در مدرسه و در مدت زمان اندک اتفاق

می‌افتد. براساس آخرین سند اروپا (مدت زمان آموزش در مدرسه‌های کشورهای برتر)، فنلاند کوتاه‌ترین روزهای مدرسه را در میان همه‌ی کشورهای جهان دارد. این زمان در مدرسه‌های ابتدایی فنلاند حدود ۲۰ ساعت در هفته است که وقت ناهار و بازی را نیز شامل می‌شود. وجود آموزش‌های خارج از زمان مدرسه و کلاس‌های خصوصی، پدیده‌ای غریب و ناشناخته در فنلاند است. والدین و دانش‌آموزان فنلاندی میان زمان مدرسه و زمان خانه و زندگی مرز مشخص و پررنگی کشیده‌اند. به قول معروف اشتیاق دانش‌آموزان فنلاندی برای شرکت در مسابقات جهانی‌های بسیار بیشتر از آزمون‌های بین‌المللی مانند پیزا، پرلز و تیمز است.

با وجود موفقیت قابل تحسین فنلاند در آموزش، تعجب‌آور است که نظام آموزشی فنلاند فاقد آزمون‌های ملی و رقابتی است و کودکان را با قصد و برنامه‌ی قبلی برای مسابقات بین‌المللی آماده نمی‌کند. آن‌ها آموزش را از ۷ سالگی آغاز می‌کنند و معترفاند که برای آغاز کردن آموزش‌های رسمی هیچ عجله‌ای ندارند. در فنلاند، مقایسه و رقابت متداول نیست و مدارس خوب و بد وجود ندارند. از این رو، والدین کودک خود را به نزدیک‌ترین مدرسه می‌فرستند براساس گزارش سازمان «همکاری و توسعه‌ی اقتصادی»^۲ (OECD)، فنلاند در زمینه‌ی یکسانی مدارس، در میان ۶۷ کشور پیشرفته، رتبه‌ی نخست را دارد. یعنی مدارس فنلاند ماهیت طبقاتی (مرفه و غیرمرفه؛ استعداد درخشان و معمولی) ندارند و تقریباً دارای شرایط و امکانات یکسانی هستند. به همین دلیل، میان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان همه‌ی مدرسه‌های کشور تفاوت چندانی وجود ندارد. سطح پیشرفت تحصیلی در مدارس روستاهای دوردست فنلاند، با مدرسه‌های شهر هلسینکی، تقریباً برابر است. می‌توان چنین نتیجه گرفت که برابری و عدالت

۱. PISA: Programme for international student Assessment
۲. OECD: Organization for Economic co-operation and development

حقوق و مزایای عالی (از ۳ تا ۶ هزار یورو در ماه)، بلکه مدیون جایگاه رفیع اجتماعی و استقلال این شغل است و همین ویژگی‌ها، این حرفه را برای بهترین فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها جذاب ساخته است. به قول یک مدیر فنلاندی، معلمان فنلاندی با علم، عشق و علاقه تدریس می‌کنند و در این راه پیرهن‌ها پاره کرده‌اند. جان این کلام این است که نظام آموزشی فنلاند در سطح دبستان به دنبال آزمون و آموزش‌های رسمی متداول نیست. ایجاد بسترهای تربیتی و اطمینان از شاداب بودن کودکان و تربیت انسان‌های سالم، خلاق، کارآفرین، اجتماعی و مسئولیت‌پذیر، وظیفه‌ی خطیر آموزش و پرورش فنلاند است.

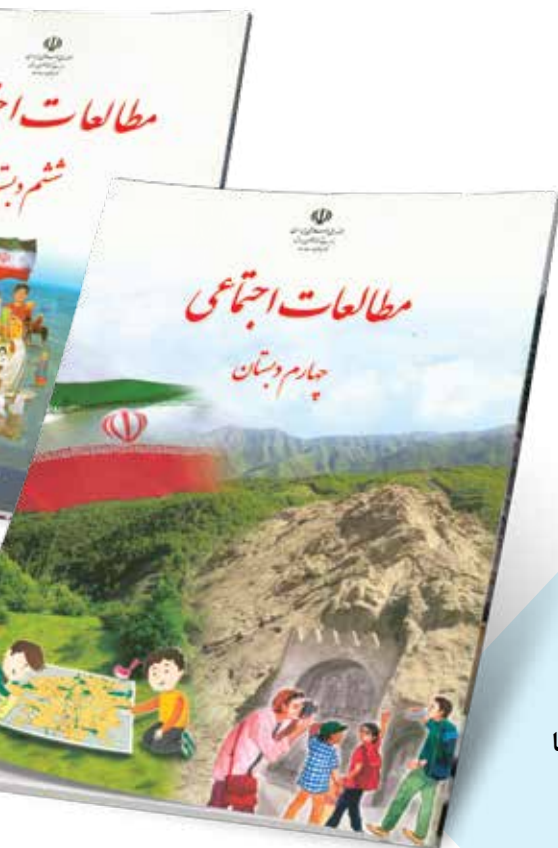
آموزشی در میان مدرسه‌های فنلاند، اصلی بدیهی و واقعی است. راز اصلی موفقیت آموزشی فنلاند را معلمان توانا و خلاق آن می‌دانند. معلمان این کشور در رقابتی ملی و نفس‌گیر، و از میان بهترین فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها شناسایی و گزینش می‌شوند. در این رقابت، تنها ۱۰ درصد از شرکت‌کنندگان پذیرفته می‌شوند. برای مثال، در آزمون سال ۲۰۱۰، از میان ۶۶۰۰ متقاضی نخبه با مدرک کارشناسی ارشد برای دوره‌ی ابتدایی، ۶۶۰ نفر برگزیده شدند. هر مربی برگزیده باید استعداد چندگانه نیز داشته باشد (۱. تخصص موضوعی؛ ۲. تخصص هنری و موسیقایی؛ ۳. دانش و مهارت ورزشی). اشتیاق همگانی به شغل معلمی در فنلاند، نه تنها به‌خاطر

دو کلام حرف حساب!

آیا ورزش صبحگاهی لازم است؟ زنگ ورزش چطور؟ آیا وجود معلم تخصصی ورزش ضرورت دارد؟ آیا معلم پایه می‌تواند اهداف آموزشی ساعت تربیت بدنی را به درستی محقق کند؟ بچه‌ها واقعا در کجا می‌توانند به درستی تحرک داشته باشند؟ خانه، مدرسه یا ...

دوستی با غول مهربان مطالعات اجتماعی

آموزش مطالعات اجتماعی در ماه مهر

این بخش، در این شماره و شماره‌های بعد، به درس مطالعات اجتماعی می‌پردازد. ویژگی‌های این بخش عبارت‌اند از:

۱. بر اساس تجربه تنظیم شده است.
۲. مطلب هر شماره مستقل از دیگری است.
۳. مطالب هشت شماره در کنار هم می‌توانند مجموعه‌ی خوبی برای آشنایی با اهداف، رویکردها، ماهیت و روش تدریس و در نتیجه، راهگشای سختی‌های تدریس این درس، به‌ویژه برای آموزگاران جوان، باشند.

این درس در کل دوره‌ی ابتدایی داشته باشیم. البته پیش از آن توضیح داده شد که مطالب کتاب‌ها تلفیقی از حوزه‌های گوناگون است و این طبقه‌بندی فقط برای درک دقیق‌تر جزئیات است و به ارائه‌ی طراحی تدریس مناسب کمک می‌کند (این جدول‌ها را به تدریج در شماره‌های آینده خواهید دید). همچنین، در اولین جلسه‌ی این کارگاه، درباره‌ی موضوعات زیر بحث و گفت‌وگو انجام شد:

۱. مشکلات عمده‌ای که برسر راه تدریس این درس وجود دارد؛
۲. بعضی از مفاهیم مهم در این حوزه؛
۳. تعریف‌هایی که از ماهیت این حوزه در راهنمای تدریس آمده بود.

پس از همه‌ی این کارها، برای تدریس در ماه مهر، برای هر پایه، به‌طور جداگانه برنامه‌ریزی مناسب انجام شد. تاریخ کارگاه بعدی هفته‌ی آخر مهر و موضوع آن «برنامه‌ریزی آموزش برای ماه آبان» (با توجه به بازخورد آموزش مهر) اعلام شد. جدول مربوط به حوزه‌ی موضوعی نظام اجتماعی و بقیه‌ی مطالبی که در ادامه می‌خوانید، حاصل فعالیت معلمان در اولین جلسه‌ی این کارگاه است.

چهار پایه، بر مفاهیم موردنظر و اهداف اعلام‌شده‌ی کتاب‌ها اشراف داشته باشند، به پیش‌نیازها در کتاب‌های قبلی و سیر حرکت آموزش در سال‌های بعدی آگاه می‌شوند و بهتر می‌توانند روند تغییر و تداوم در ارائه‌ی مطالب را دنبال کنند. همچنین، مطالعه‌ی دو مجموعه کتاب در رابطه با تاریخ و جغرافیا که برای نوجوانان نوشته شده و در کتابخانه‌ی مدرسه موجود بود، پیشنهاد شده بود.

● **داستان فکر ایرانی**، نویسندگان محمدهادی محمدی، شکوه حاجی نصرالله و علی اصغر سیدآبادی. انتشارات افق.

● **تاریخ تمدن و فرهنگ جهان**، گروه نویسندگان، ترجمه‌ی عبدالحسین آذرنگ. انتشارات طرح نو.

در مدت برگزاری کارگاه، هر معلم با استفاده از کتاب راهنمای تدریس، جدول طولی مفاهیم کلیدی و راهبردها یا حوزه‌های موضوعی کتاب پایه‌ی مورد تدریس خود را تهیه کرد. بعد آن‌ها را به نمودار کلی درس مطالعات اجتماعی دوره‌ی دبستان تبدیل کردیم که با توجه به مطالعه‌ی قبلی کتاب‌ها، توانستیم تصویر روشن و واضحی از اهداف آموزشی

تابستان گذشته، به پیشنهاد معاون آموزشی مدرسه، کارگاهی با حضور آموزگاران پایه‌های سوم تا ششم برگزار شد که موضوع آن بحث و تبادل نظر درباره‌ی درس مطالعات اجتماعی بود. هدف از تشکیل این کارگاه، تسهیل جریان یاددهی - یادگیری موضوعات این درس و بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اعلام شده بود. در دعوت‌نامه‌ی کارگاه آمده بود: «دانش‌آموزان با انتخاب هر رشته‌ی تحصیلی و اشتغال به هر شغل، نیازمند احساس رضایت و خشنودی از خویش و شناخت و درک و تمرین رفتارهای اجتماعی مناسب، به منظور حضور مفید و مؤثر در جامعه هستند. بهترین زمان برای شکل‌گیری مبانی ذهنی لازم و گرایش به عادت‌های رفتاری مناسب در این زمینه، دوره‌ی پیش‌دبستان و دبستان است.

بنابراین، لازم است آموزش درس مطالعات اجتماعی با توجه و دقت بیشتری صورت گیرد.» برای حضور در این کارگاه، همه‌ی همکاران باید کتاب‌های درسی و راهنمای تدریس مطالعات اجتماعی هر چهار پایه را مطالعه می‌کردند. زیرا اگر همکاران هر

مطالعات اجتماعی ابتدایی، راهبردها یا حوزه‌های موضوعی (نظام اجتماعی شامل علوم اجتماعی، جامعه‌شناسی، حقوق و علوم سیاسی)

پایه	شماره‌ی فصل و عنوان آن	مفاهیم کلیدی	موارد مربوطه
۳	اول: من بزرگ‌تر می‌شوم	حقوق و قوانین	کاربردهای شناسنامه
	دوم: خانواده	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	نیکی به والدین اهمیت و کارکردهای خانواده
	سوم: همکاری در خانواده	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، حقوق و قوانین، نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	مقررات خانه تقسیم وظایف در خانه نقش‌ها
	چهارم: نیازهای خانواده	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	صرفه‌جویی، پرهیز از اسراف، حفاظت از منابع، قناعت، قدردانی از نعمت‌های خداوند، شهرداری
	پنجم: خانه‌ی ما	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	کارکردهای خانه، مراقبت و رعایت ایمنی در خانه آتش‌نشانی
	ششم: مدرسه‌ی ما	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، حقوق و قوانین، نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	برخی مسئولیت‌ها در مدرسه کارکردهای مدرسه و نقش‌های کارکنان مقررات مدرسه
	هفتم: از خانه تا مدرسه	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، حقوق و قوانین، نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	کارکرد پلیس پست قوانین رفت‌وآمد
۴	اول: محله‌ی ما	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، حقوق و قوانین	وظایف و مسئولیت‌ها در قبال همسایه‌ها رعایت مقررات و قوانین محله یا مجتمع
	دوم: شهر من روستای من	نهادهای سازمان اجتماعی	مفاهیم استان، تقسیم‌بندی کشوری، شهر و روستا و نحوه‌ی اداره‌ی آن
	پنجم: کشور زیبای من	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، مقررات و قوانین	مسئولیت در حفاظت از منابع و محیط زیست مقررات و قوانین حفاظت از محیط‌های طبیعی و گونه‌های جانوری و گیاهی
	ششم: ما ایرانی هستیم	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، مقررات و قوانین	احترام به پرچم، سرود ملی و ... پیروی از رهبر، قانون اساسی
۵	اول: زندگی با دیگران	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	رعایت حریم شخصی دیگران، احساس همدلی با دیگران، عضو مؤثر گروه بودن، مسئولیت در قبال خود (احساس ترس، غم و اندوه، شادی و ...) بیان نقش و وظایف هلال‌احمر و سازمان انتقال خون ایران
	اول: دوستان ما	حقوق و قوانین مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها	ویژگی‌های یک دوست خوب، تأثیرات دوستی بر جنبه‌های گوناگون زندگی انسان، مهارت نه گفتن توجه به ملاک‌های عقلانی و دینی در انتخاب دوست و تنظیم و آداب دوستی، شناخت حقوق متقابل در دوستی
۶	دوم: تصمیم‌گیری	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها	رعایت مراحل تصمیم‌گیری شناخت مشاور مناسب
	چهارم: ایران و منابع انرژی	بهره‌وری، نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	مصرف بهینه‌ی انرژی سازمان بهره‌وری انرژی ایران
	هفتم: اوقات فراغت	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها حقوق و قوانین نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	رعایت مقررات و رفتار مناسب در مکان‌های عمومی - فراغتی
	هشتم: پوشاک	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها	رعایت آموزه‌های دینی در انتخاب لباس
	نهم: دریاهای ایران	مؤسسه‌های اجتماعی	سازمان‌های مربوط به دریا
	دهم: ایران و همسایگان	حقوق و قوانین	شرایط ورود و خروج از کشور و مقررات آن
	دوازدهم: آزادی خرمشهر	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، حقوق، نقش‌ها، گروه‌ها	علل و عوامل جنگ تحمیلی

مشکلات تدریس

مشکل ۱. زمان تدریس کم است.

راه حل. این موضوع را با داشتن برنامه‌ریزی دقیق و چابکی و تمرکز ذهنی معلم می‌توان حل کرد. دانش‌آموزان نمی‌توانند روی صحبت‌های طولانی تمرکز کنند و توضیحات زیاده از حد معلم باعث اتلاف وقت می‌شود. برای درونی شدن مفاهیم می‌توان از همکاران دیگر هم کمک گرفت. آن‌ها در صورت اطلاع از نیازهای ما می‌توانند در ساعت درسی خود و ضمن فعالیت‌های درسی خود، مطالب موردنظر ما را هم دنبال کنند؛ مثل تأکید بر مفاهیم علوم اجتماعی در فعالیت‌های عملی ساعت پرورشی، برگزاری مراسم و مناسبت‌ها توسط معلم پرورشی یا نشان دادن تصویرها، نقشه‌ها و ... در کلاس رایانه و تأکید معلم تربیت‌بدنی بر اصول کار گروهی در مسابقات، به‌خصوص فوتبال. می‌توان با کتاب‌دار مدرسه هم

برای معرفی کتاب‌های مناسب هماهنگ شد. اغلب مفاهیم مورد بحث در این کتاب برای دانش‌آموزان عینی و قابل لمس است، فقط باید به دانسته‌های قبلی‌شان نظم داد و به آن‌ها کمک کرد این دانسته‌ها را به هم ربط دهند و به دانش و نگرش مورد نظر کتاب دست یابند. تشکیل شورای کلاسی یک فعالیت عملی بسیار مفید برای تسریع یادگیری دانش‌آموزان در حوزه‌ی نظام اجتماعی است. اگر در صورت امکان، بودجه‌بندی درس برای پایان اسفند بسته شود، تعطیلات پیش‌بینی نشده مثل آلودگی هوا نیز پوشش داده می‌شوند. استفاده‌ی کامل از جلسات مهر ماه برای تدریس و نظم دادن کلاس و آموزش نحوه‌ی کار در این درس هم به صرفه‌جویی در وقت کمک می‌کند.

مشکل ۲. کتاب ششم خوراک کافی برای خروجی دوره‌ی ابتدایی به‌خصوص در درس‌های تاریخ و جغرافیا، ندارد.

راه حل. این کتاب‌ها در سطحی نوشته شده‌اند که آموزش آن‌ها برای سراسر ایران قابل اجرا باشد، اما معلمان می‌توانند با استفاده از امکانات محیطی، همکاری اولیای مدرسه، توانایی‌های بالقوه‌ی دانش‌آموزان، جلب علاقه و توجه والدین و ... به توسعه و تعمیق مفاهیم بپردازند. در بخش‌های تاریخی، توضیحات مختصری داده شده‌اند که ممکن است مبهم باشند. برای روشن‌تر شدن تصور دانش‌آموزان از مطالب، معلم بر مبنای مطالعات قبلی خود می‌تواند در مواقع مناسب اشاره‌هایی به موضوع‌های تاریخی

بکند. از دانش قبلی دانش‌آموزان در بخش گفت‌وگو هم می‌توان در این زمینه استفاده کرد. در مورد درس جغرافیا، با استفاده از ابزار رایانه‌ای، ترتیب‌دادن بازدیدها، اردو و سفر ... می‌توان نسبت به مطالب کتاب آموزش بیشتری به دانش‌آموزان داد. از دانش قبلی دانش‌آموزان در بخش گفت‌وگو هم می‌توان در این زمینه استفاده کرد. همچنین می‌توان از عکس‌ها یا فیلم‌هایی که به‌عنوان مشارکت در آموزش به کلاس می‌آورند استفاده کرد.

مشکل ۳. کتاب پنجم راهنمای معلم ندارد و کتاب راهنمای معلم ششم روند متفاوتی دارد.

راه حل. دو فصل از کتاب راهنمای معلم پنجم در سایت کتاب‌های درسی هست. اگر تا زمان تدریس باز هم کتاب نرسید، می‌توان با استفاده از روش کتاب‌های سوم و چهارم تدریس کرد.

در مورد کتاب ششم همکاران می‌توانند نظرات خود را به‌صورت کتبی ارائه کنند تا برای مسئولان فرستاده شود. در حال حاضر، روی آموزش هر چه مؤثرتر همین کتاب تمرکز می‌کنیم.

آشنایی بیشتر با بعضی از مفاهیم درس مطالعات اجتماعی

○ **پراکندگی:** به معنی تفاوت میزان توزیع یک پدیده در کل مجموعه است. مثلاً پراکندگی جمعیت ایران در شهر کرج، به نسبت وسعت آن، بیش از استان سیستان و بلوچستان است.

○ **میراث فرهنگی:** دستاوردهای هر ملت است که در طول زمان‌های گذشته به دست آمده‌اند. میراث فرهنگی به شکل ملموس (بناهای تاریخی) و غیرملموس (مراسم ملی و مذهبی) وجود دارد.

○ **زمان، تداوم و تغییر:** پدیده‌ها در طول زمان تغییر می‌کنند، اما این تغییر تابع منطقی است که با ماهیت آن در ارتباط است. مثلاً تخم قورباغه با همه‌ی تغییرات بالاخره به قورباغه تبدیل می‌شود نه به یک نهنگ. در ضمن، تغییرات از یک تداوم زمانی برخوردارند و تمام مراحل را به ترتیب طی می‌کنند. مثلاً در رشد جسمی انسان، نشستن قبل از ایستادن اتفاق می‌افتد و در رشد ذهنی هم ترتیب و توالی وجود دارد.

○ **گفت‌وگو در کلاس:** دانش‌آموزان در ضمن این فعالیت می‌توانند به مهارت‌های خودابرازی و رعایت اصول گفت‌وگو دست یابند. نسبت به هم کلاسی‌ها شناخت بیشتری پیدا کنند. با شباهت‌ها و تفاوت‌های بین خودشان و دیگران آشنا شوند و تمرین کنند با تفاوت‌ها به شکل درست برخورد کنند. همچنین، مهارت مشارکت در آموزش را تمرین می‌کنند. معلم می‌تواند با آگاهی از موضوع آموزش، نکاتی را مورد سؤال قرار دهد و بحث را هدایت کند. مثل شکل گذشته، حال و آینده‌ی پدیده‌ها و رخدادها، موادی که اشیاء از آن‌ها ساخته شده‌اند و طرز ساخت آن‌ها، جهت‌ها و مناسبت‌ها، با مراجعه به تقویم کلاس، استفاده از خط زمان، و اشاره به یادگیری‌های قبلی مواردی هستند که در هر گفت‌وگویی به تناسب می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند. هرچقدر معلم در گفت‌وگو حضور کمتری داشته باشد، این فعالیت موفق‌تر انجام شده است. معلم، در ضمن تأکید بر خوب گوش دادن که از تکرار شدن صحبت‌ها جلوگیری می‌کند، تا رسیدن به کیفیت مطلوب در گفت‌وگوهای کلاسی باید شکیبایی زیادی به خرج دهد و به دانش‌آموزان فرصت دهد با تمرین به مهارت‌های کافی دست یابند. حساسیت نشان دادن معلم به لحن مناسب و مؤدبانه حرف زدن دانش‌آموزان هنگام بحث، از تنش هنگام گفت‌وگوی کلاسی پیشگیری می‌کند.

برنامه‌ریزی درس مطالعات اجتماعی مهرماه پایه سوم

برنامه‌ی درسی مهرماه، با توجه به نبود روز تعطیل در این ماه، برای هشت جلسه بسته شد.

● **جلسه‌ی اول:** گفت‌وگو درباره‌ی تعطیلات تابستان با هدایت صحبت‌ها به طرف آموزش روش گفت‌وگو در کلاس و تکیه بر سه محور عمده‌ی این کتاب: جامعه، زمان و مکان.

● **جلسه‌ی دوم:** گفت‌وگو درباره‌ی رشد و تغییر و شناسنامه، با هدف ایجاد زمینه‌ی ذهنی برای ورود به موضوع آموزشی و ارزشیابی تشخیصی برای آگاهی از پیش‌زمینه‌ی ذهنی و تجربی دانش‌آموزان درباره‌ی موضوع آموزشی. تمرین دانش‌آموزان برای شرکت در آموزش با حضور فعال در بحث‌ها و تهیه‌ی مطالب، فیلم و عکس مرتبط با موضوع برای کلاس. طرح سؤال و گرفتن جواب از کسانی که دست بلند می‌کنند. سؤال‌هایی از قبیل: چند ساله هستی؟ اهل کدام کشوری؟ فرزند چه کسانی هستی؟ در کجا متولد شده‌ای؟ ... از کجا معلوم است؟ آیا مدرکی داری؟ شناسنامه‌ی خود را دیده‌ای؟ شناسنامه به چه دردی می‌خورد؟ سال گذشته کلاس چندم بودی؟ حالا؟ سال آینده؟ از سال گذشته تا حالا چه تغییری کرده‌ای؟ چه توانایی‌های تازه‌ای پیدا کرده‌ای؟ فکر می‌کنی در سال آینده چه توانایی‌های تازه‌ای پیدا کنی؟ با افراد خانواده‌ات چه شباهت‌هایی (ویژگی‌های جسمی، علاقه‌ها و سلیقه‌ها) داری؟ چه تفاوت‌هایی داری؟ برای هر کدام از اعضای خانواده‌ات یک کد یا نماد هندسی انتخاب کن. و سؤالات دیگر که با توجه به فضای کلاس پیش می‌آیند.

● **جلسه‌ی سوم:** خواندن متن توسط معلم و دانش‌آموزان داوطلب، با تأکید بر روش خواندن صحیح و تأثیرگذار.

● **جلسه‌ی چهارم تا هفتم:** انجام تمرین‌های کلاسی کتاب.

پایه‌ی سوم (فصل اول: من بزرگ‌تر می‌شوم)

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	موارد مربوطه
نظام اجتماعی	حقوق و قوانین	کاربردهای شناسنامه
زمان تداوم و تغییر	مدارک و شواهد تغییر و تحول	شناسنامه مدارک مربوط به رشد بدنی و روانی
فرهنگ و هویت	تعلق و هویت	آگاهی از ویژگی‌های خود و مشخصات شناسنامه (ایرانی بودن)
ارزش و اخلاق	-	-
فضا و مکان	-	-
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	-	-
ارزش‌ها و نگرش‌ها	-	-

برنامه‌ریزی درس مطالعات اجتماعی مهرماه پایه‌ی چهارم

برنامه‌ی درسی مهرماه، با توجه به نبود روز تعطیل در این ماه، برای دوازده جلسه بسته شد.

● **جلسه‌ی اول:** گفت‌وگو درباره‌ی تعطیلات تابستان با هدایت صحبت‌ها به طرف آموزش روش گفت‌وگو در کلاس و تکیه بر سه محور عمده‌ی این کتاب: جامعه، زمان و مکان.

● **جلسه‌ی دوم:** گفت‌وگو درباره‌ی محله یا مجتمع. با هدف ایجاد زمینه‌ی ذهنی برای ورود به موضوع آموزشی و ارزشیابی تشخیصی برای آگاهی از پیش‌زمینه‌ی ذهنی و تجربی دانش‌آموزان درباره‌ی موضوع آموزشی. تمرین دانش‌آموزان برای شرکت در آموزش با حضور فعال در بحث‌ها و تهیه‌ی مطالب، فیلم و عکس مرتبط با موضوع برای کلاس.

خانه‌ی شما چه شکلی است؟ در محله ساکن هستی یا مجتمع مسکونی؟ چه رابطه‌ای با همسایه‌ها دارید؟ تا به حال مزاحم همسایه‌ای شده‌ای؟ آن‌ها چگونه مزاحم شما شده‌اند؟ در محله یا مجتمع شما چه کارهایی باید کرد و چه کارهایی نباید کرد (مقررات)؟

در محله‌ی شما کدام مکان‌های عمومی وجود دارند؟ در محله‌ی شما کدام امکانات عمومی وجود دارند؟ برای استفاده از مکان‌ها و امکانات عمومی چه نکاتی باید رعایت شوند؟ خریده‌های خانه را از کجا می‌کنید؟ چه چیزی خواسته‌ای که برایت نخریده‌اند؟ دلیل چه بوده است؟ دلیل به نظرت درست بوده یا خیر؟ چه جور خریدکردنی عاقلانه است؟ درآمد یعنی چه؟ دستمزد یعنی چه؟ هزینه یعنی چه؟ تا به حال پس انداز کرده‌ای؟

● **جلسه‌ی سوم:** خواندن متن توسط معلم و دانش‌آموزان داوطلب، با تأکید بر روش خواندن صحیح و تأثیرگذار.

● **جلسه‌ی چهارم تا دهم:** انجام تمرین‌های درس. آموزش‌های مربوط به نقشه، ضمن انجام تمرین‌ها.

● **جلسه‌ی یازدهم:** بازدید از محله‌ی مدرسه.

● **جلسه‌ی دوازدهم:** ارزشیابی شفاهی که مرور و جمع‌بندی موضوع درس را هم دربرمی‌گیرد.

پایه‌ی چهارم (فصل اول: محله‌ی ما)

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	موارد مربوطه
نظام اجتماعی	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها، حقوق و قوانین	وظایف و مسئولیت‌ها در قبال همسایه‌ها، رعایت مقررات و قوانین محله یا مجتمع
زمان تداوم و تغییر	تغییر و تحول، پیشرفت	تغییرات محله در گذر زمان
فرهنگ و هویت	تعلق و هویت میراث فرهنگی	آموزه‌های دینی درباره‌ی حقوق همسایگان آشنایی با ویژگی‌های محله و کارکردهای مسجد و بوستان محله
ارزش و اخلاق	مسئولیت‌پذیری	احترام به هم‌نوعان و دوست داشتن آن‌ها به‌عنوان مخلوقات خداوند، پرهیز از رذائل اخلاقی (تمسخر)
فضا و مکان	حفاظت از محیط رابطه‌ی انسان و محیط	مراقبت از محله، ترسیم نقشه‌ی محل زندگی و نحوه‌ی ترسیم آن
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	منابع و نظام اقتصادی	مهارت خرید عاقلانه، انواع فعالیت‌ها و رفع نیازهای اقتصادی در محله
ارزش‌ها و نگرش‌ها	مسئولیت‌پذیری، تعاون	مسئولیت در قبال حقوق همسایگان، تعلق خاطر به محله، همکاری در امور محله

برنامه‌ریزی درس مطالعات اجتماعی مهرماه پایه‌ی پنجم

دارند؟ چه چیزهایی تو را غمگین، شاد و وحشت‌زده می‌کنند؟ وقتی سن تو کمتر بود چه چیزهایی تو را غمگین، شاد و وحشت‌زده می‌کردند؟ فکر می‌کنی در آینده هم همین چیزها تو را غمگین، شاد، وحشت‌زده خواهند کرد؟ دوست داری وقتی ناراحت هستی دوستت با تو چه رفتاری کند؟ اگر دوستت ناراحت باشد با او چه رفتاری می‌کنی؟ عضو چه گروه‌هایی هستی؟ از رفتار هم‌گروهی‌هایت راضی هستی؟ فکر می‌کنی چه تغییری در رفتارشان بدهند بهتر است؟ تا به حال با کسی مشورت کرده‌ای؟ تا به حال کسی با تو مشورت کرده است؟

● **جلسه‌ی سوم:** خواندن متن توسط معلم و دانش‌آموزان داوطلب، با تأکید بر روش خواندن صحیح و تأثیرگذار.

● **جلسه‌ی چهارم تا یازدهم:** انجام تمرین‌های کلاس در گروه‌های تصادفی متغیر، به قید قرعه در هر جلسه.

● **جلسه‌ی دوازدهم:** ارزشیابی شفاهی که مرور و جمع‌بندی موضوع درس را هم دربرمی‌گیرد.

برنامه‌ی درسی مهرماه، با توجه به نبود روز تعطیل در این ماه، برای دوازده جلسه بسته شد.

● **جلسه‌ی اول:** گفت‌وگو درباره‌ی تعطیلات تابستان، با هدایت صحبت‌ها به طرف آموزش روش گفت‌وگو در کلاس و تکیه بر سه محور عمده‌ی این کتاب: جامعه، زمان و مکان.

● **جلسه‌ی دوم:** گفت‌وگو درباره‌ی تنهایی، نیاز به رابطه با دیگران و احساسات، با هدف ایجاد زمینه‌ی ذهنی برای ورود به موضوع آموزشی و ارزشیابی تشخیصی برای آگاهی از پیش‌زمینه‌ی ذهنی و تجربی دانش‌آموزان درباره‌ی موضوع آموزشی. تمرین دانش‌آموزان برای شرکت در آموزش، با حضور فعال در بحث‌ها و تهیه‌ی مطالب، فیلم و عکس مرتبط با موضوع برای کلاس.

خواهر یا برادر داری؟ چند دوست داری؟ درباره‌ی تنهایی چه نظری داری؟ از دوستی چه انتظاراتی داری؟ حریم شخصی یعنی چه؟ از حالت صورت دیگران می‌فهمی چه احساسی

پایه‌ی پنجم (فصل اول: زندگی با دیگران)

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	موارد مربوطه
نظام اجتماعی	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	رعایت حریم شخصی دیگران، احساس همدلی با دیگران، عضو مؤثر گروه بودن، مسئولیت در قبال خود احساس ترس، غم و اندوه، شادی و ... بیان نقش و وظایف هلال احمر و سازمان انتقال خون ایران
زمان تداوم و تغییر		
فرهنگ و هویت	میراث فرهنگی	آموزه‌های قرآنی
ارزش و اخلاق	مسئولیت‌پذیری تعاون	احساس مسئولیت نسبت به هم‌کلاسی‌ها و افرادی که با آن‌ها زندگی می‌کنیم. همکاری در گروه و مشارکت در کارهای دسته‌جمعی
فضا و مکان	-	-
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	-	-
ارزش‌ها و اخلاق	-	-

برنامه‌ی درسی مهرماه، با توجه به نبود روز تعطیل در این ماه، برای دوازده جلسه بسته شد. باتوجه به حجم کتاب، دو فصل برای این ماه در نظر گرفته شده است که در صورت امکان انجام می‌شود.

○ جلسه‌ی اول: گفت‌وگو درباره‌ی تعطیلات تابستان با هدایت صحبت‌ها به طرف آموزش روش گفت‌وگو در کلاس و تکیه بر سه محور عمده‌ی این کتاب: جامعه، زمان و مکان. به‌منظور ایجاد ارتباط ذهنی دانش‌آموز با موضوع درسی، سرفصل درس‌های کتاب برای دانش‌آموزان گفته می‌شود تا بدانند در طول سال قرار است در این کلاس درباره‌ی چه مطالبی بحث شود. در مورد سررسید کلاس که قرار است اتفاقات مدرسه در آن ثبت شود، توضیح داده می‌شود. در ماه مهر اخبار مدرسه و کلاس توسط دانش‌آموزان جمع‌آوری و در پایان هفته توسط معلم در سررسید نوشته می‌شود. از ماه آبان این کار توسط خود دانش‌آموزان انجام می‌شود.

○ جلسه‌ی دوم: گفت‌وگو درباره‌ی دوستی، باهدف ایجاد زمینه‌ی ذهنی برای ورود به موضوع آموزشی و ارزشیابی تشخیصی، برای آگاهی از پیش‌زمینه‌ی ذهنی و تجربی دانش‌آموزان درباره‌ی موضوع آموزشی. تمرین دانش‌آموزان برای شرکت در آموزش، با حضور فعال در بحث‌ها و تهیه‌ی مطالب، فیلم و عکس مرتبط با موضوع برای کلاس.

قدیمی‌ترین دوست تو کیست؟ چه ویژگی‌هایی دارد؟ چرا همچنان با او دوست هستی؟ آیا اتفاقی با هم دوست شدید یا تو او را انتخاب کردی؟ تا به حال پیش آمده که کسی را انتخاب کنی و تصمیم بگیری با او دوست شوی؟ آیا تا به

حال دوستی را از دست داده‌ای؟ چرا؟ آیا تا به حال کسی دوستی‌اش را با تو قطع کرده است؟ چرا؟ آیا تا به حال پیش آمده که از کسی رودربایستی کنی و تحت‌فشار روانی او کاری را که از نظر خودت غلط بوده است، انجام دهی؟ بعد چه احساسی داشتی؟

○ جلسه‌ی سوم: خواندن متن درس اول توسط معلم و دانش‌آموزان داوطلب، با تأکید بر روش خواندن صحیح و تأثیرگذار.

○ جلسه‌های چهارم و پنجم: انجام تمرین‌های کلاسی کتاب در گروه‌های تصادفی متغیر، به قید قرعه، در هر جلسه.

○ جلسه‌ی ششم: گفت‌وگو درباره‌ی تصمیم‌گیری، باهدف ایجاد زمینه‌ی ذهنی برای ورود به موضوع آموزشی و ارزشیابی تشخیصی برای آگاهی از پیش‌زمینه‌ی ذهنی و تجربی دانش‌آموزان درباره‌ی موضوع آموزشی. تمرین دانش‌آموزان برای شرکت در آموزش با حضور فعال در بحث‌ها و تهیه‌ی مطالب، فیلم و عکس مرتبط با موضوع برای کلاس.

بیان خاطرات دانش‌آموزان از تصمیم‌گیری‌های خود و دوستان و خانواده‌هایشان و نتایج آن‌ها، همراه هدایت بحث به سوی روند صحیح تصمیم‌گیری توسط معلم.

○ جلسه‌ی هفتم: خواندن متن توسط معلم و دانش‌آموزان داوطلب، با تأکید بر روش خواندن صحیح و تأثیرگذار.

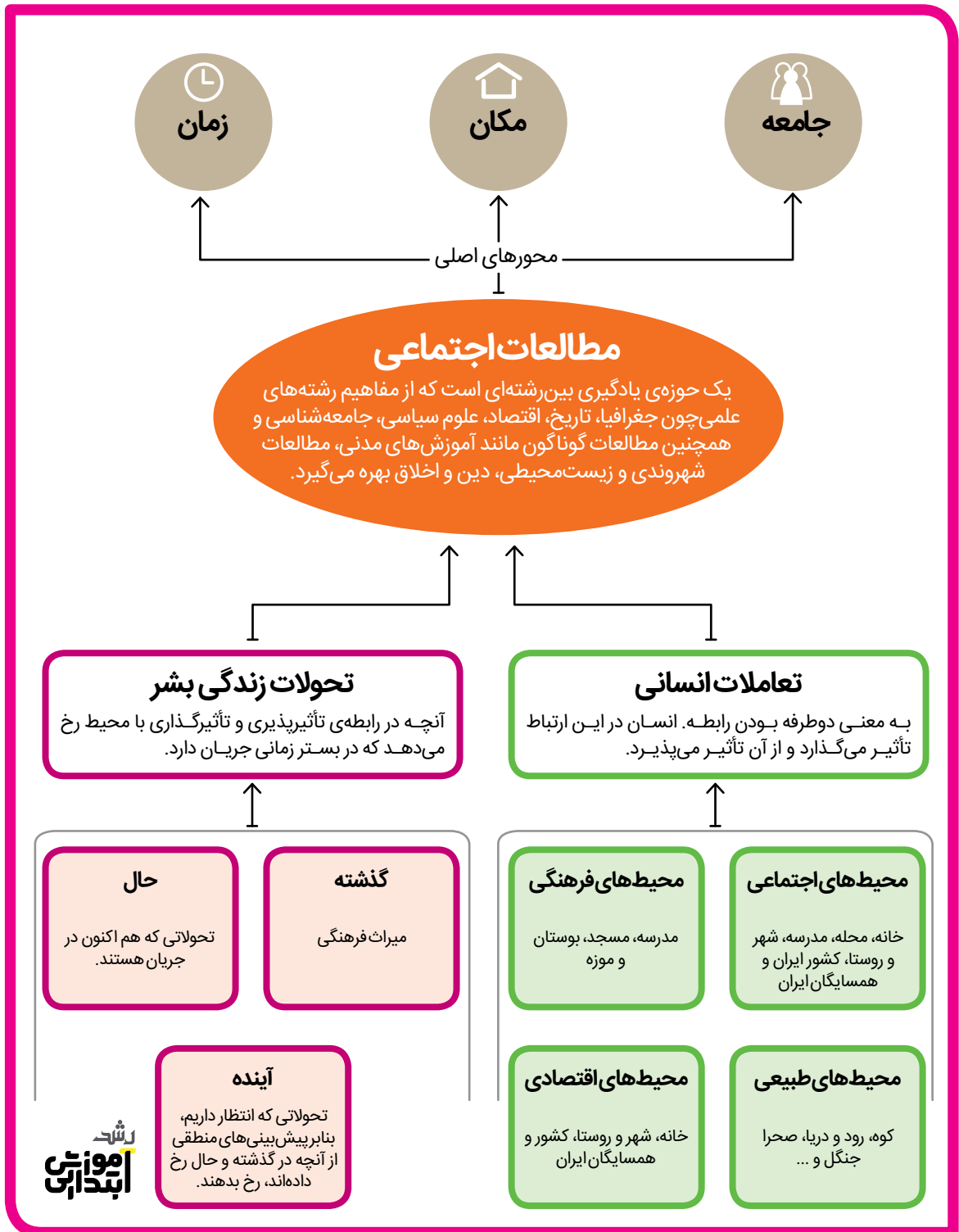
○ جلسه‌ی هشتم تا یازدهم: انجام تمرین‌های کتاب.

○ جلسه‌ی دوازدهم: ارزشیابی شفاهی که مرور و جمع‌بندی موضوعات هر دو درس را هم دربرمی‌گیرد.

پایه‌ی ششم (فصل اول: دوستان ما)، (فصل دوم: تصمیم‌گیری)

معلم	مفاهیم کلیدی	راهبرد یا حوزه‌های موضوعی
ویژگی‌های یک دوست خوب، تأثیرات دوستی بر جنبه‌های گوناگون زندگی انسان، مهارت نه گفتن توجه به ملاک‌های عقلانی و دینی در انتخاب دوست و آداب دوستی، شناخت حقوق متقابل در دوستی	حقوق و قوانین مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها	نظام اجتماعی
رعایت مراحل تصمیم‌گیری شناخت مشاور مناسب	مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها	
-	-	زمان تداوم و تغییر
آموزه‌های قرآنی	میراث فرهنگی	فرهنگ و هویت
-	-	فضا و مکان
-	-	منابع و فعالیت‌های اقتصادی
پیروی از دستورات دینی در موضوع دوستی تمایل به ایجاد رابطه‌ی دوستی صحیح، رعایت آداب دوستی		ارزش‌ها و نگرش‌ها
تمایل به رعایت اصول و مراحل تصمیم‌گیری و تفکر قبل از تصمیم‌گیری علاقه‌مندی به مشورت با افراد دارای صلاحیت و مراجعه به آن‌ها		

تعریف و ماهیت مطالعات اجتماعی

ساختن برای آموختن

معلم‌های خوش فکری هستند که برای تفهیم درس‌ها به دانش‌آموزانشان، روش‌های ابداعی خودشان را دارند. خوب است شبکه‌ای ایجاد شود که این تجربه‌ها در آنجا به اشتراک گذاشته شوند. برای شروع، در این صفحه و در هر شماره، تعدادی تجربه منتشر می‌شود. این تجربه‌ها فیلم‌برداری شده‌اند و فیلم‌ها در سایت مجله به نشانی www.eb.roshdmag.ir موجودند. شما هم می‌توانید از تجربه‌های آموزشی خود فیلم‌برداری کنید و گزارش آن را بنویسید و برای ما ارسال کنید تا به نام خودتان چاپ شود.

نام و موضوع درس: علوم سوم ابتدایی، نیروهای غیرتماسی

ایده‌پرداز: فاطمه محمدی
نوع تجربه: طراحی آزمایش

● **هدف:** دانش‌آموزان در درس قبل با نیروهای تماسی آشنا شده و دریافته‌اند که اجسام در تماس با یکدیگر (هُل دادن و کشیدن) به هم نیرو وارد می‌کنند. این آزمایش به آن‌ها نشان می‌دهد، اجسام می‌توانند بدون آنکه با هم تماس داشته باشند، به یکدیگر نیرو وارد کنند.

● **وسایل لازم:** یک ظرف پلاستیکی دهانه گشاد و دردار، مقداری فوم (یونولیت) از هم جدا شده، تکه‌ای لوله پولیکای کوچک، قطعه‌ای طلق پلاستیکی.

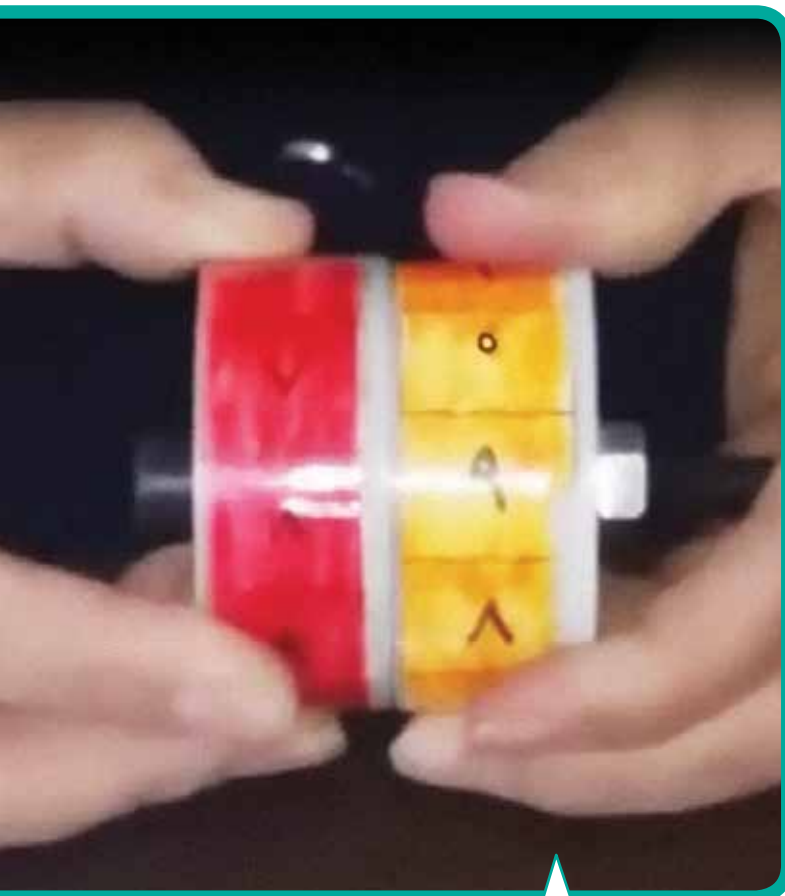
● **شرح:** ابتدا مقداری فوم (یونولیت) را ریز می‌کنیم و به صورت دانه دانه درمی‌آوریم. یک یا دو مشت از دانه‌های یونولیتی را داخل ظرف دردار می‌ریزیم. به کمک طلق، لوله پولیکا را مالش می‌دهیم و در اصطلاح علمی آن را باردار می‌کنیم. لوله را در یک دست می‌گیریم و با دست دیگر ظرف دردار را با حرکت‌های تند تکان می‌دهیم. دانه‌های یونولیتی کمی حرکت می‌کنند و روی دیواره‌ی ظرف می‌نشینند. حالا وقت اتفاقی شگفت‌انگیز است. لوله پولیکا را دور تا دور ظرف می‌چرخانیم. به طرز شگفت‌آوری موجی از حرکت دانه‌های یونولیتی در ظرف ایجاد می‌شود. دانش‌آموزان می‌بینند که بدون تماس توانستند بر دانه‌ها نیرو وارد کنند و آن‌ها را به حرکت درآورند.

● **برخی از معلمان این آزمایش و آزمایش‌های دیگر را خودشان انجام می‌دهند. به عبارت دیگر، دانش‌آموزان تنها مشاهده‌کننده هستند. بهتر است آزمایش‌ها در گروه‌های کوچک دانش‌آموزان و توسط خود آن‌ها اجرا، تجزیه، تحلیل و نتیجه‌گیری شوند.**

نام و موضوع درس: ریاضی اول / جمع نظام‌دار

ایده‌پرداز: صدیقه پورهادی
نوع تجربه: طراحی و ساخت وسیله

● **هدف:** جمع نظام‌دار یکی از موضوعات کلاس اول است که معلمان با روش‌ها و وسایل گوناگون آن را به بچه‌ها آموزش می‌دهند و تمرین می‌کنند. مثلاً جمع‌های نظام‌دار عدد ۸ عبارت است از: $۸+۰$ ، $۷+۱$ ، $۶+۲$ ، $۵+۳$ و ... که حاصل همه ۸ می‌شود. هدف از ساخت این وسیله تمرین این‌گونه جمع‌هاست. وسایل لازم: دو استوانه‌ی پلاستیکی

۲ و ۳، ۲ و ۱، ۴ که حاصل جمع همه‌ی آن‌ها عدد ۵ است، در کنار هم قرار می‌گیرند. بنابراین می‌توانند جمع‌های مربوط به عدد ۵ را ببینند. با این وسیله می‌توان جمع‌های دیگر را هم تمرین کرد. برای مثال، اگر گروه‌ها بخواهند جمع‌های نظام‌دار عدد ۷ را تمرین کنند، ابتدا استوانه‌ها را طوری می‌چرخانند که عدد ۰ و ۷ در کنار هم باشند، اما بعد از آن دیگر استوانه‌ها را حرکت نمی‌دهند. آن‌ها خواهند دید تمام اعدادی که حاصل جمع آن‌ها عدد ۷ است، مانند ۱ و ۶، ۲ و ۵ و ۳ و ۴ در کنار هم قرار گرفته‌اند.

محور بچرخند. انتهای پیچ را با مهره‌ای مسدود می‌کنیم.

● **طرز استفاده:** برای انجام بازی و تمرین گروهی با این وسیله، باید به تعداد گروه‌ها وسیله را در اختیار داشته باشیم. از اعضای گروه‌ها می‌خواهیم در حین بازی با این وسیله، جمع‌های نظام‌دار را نیز تمرین کنند. برای مثال، اگر بچه‌ها بخواهند جمع‌های مربوط به عدد ۵ را ببینند، ابتدا طوری دو استوانه را می‌چرخانند که عدد ۵ روبه‌روی عدد ۰ قرار گیرد. بعد دیگر استوانه‌ها را نمی‌چرخانند. مشاهده می‌شود، به صورت خود به خودی، عددهای ۱ و ۴،

مانند استوانه‌ی چسب‌های نواری، یک پیچ و مهره (پیچ بلند که نقش محور برای این استوانه‌ها را دارد)، دو نوار باریک کاغذی که روی یکی از آن‌ها از بالا به پایین اعداد ۱ تا ۹ و روی دیگری ۹ تا ۱ به ترتیب نوشته شده باشد.

● **طرز ساخت:** نوارهای کاغذی را روی استوانه‌ها می‌چسبانیم. استوانه‌ها را مطابق شکل در کنار هم قرار می‌دهیم. پیچ را از داخل استوانه‌ها عبور می‌دهیم و دو استوانه را به قدری در کنار هم محکم می‌کنیم که به راحتی حول

چند صفحه تا تناسب اندام و سلامتی

«تناسب اندام و سلامتی معلم» در کنار تبخّر او در کارش، از یک طرف می‌تواند نتیجه‌ی فعالیت‌های او را مؤثرتر کند و از طرف دیگر، برای سلامتی معلم، به‌عنوان عضوی از جامعه‌ی شهروندی، قابل توجه باشد. در دوره‌ی گذشته، در شماره‌ی ششم، در جزوه‌ای مختصر به بحث تغذیه پرداختیم که مخاطبان از آن استقبال بسیار کردند. در این شماره، به موضوع «تناسب اندام و سلامتی» می‌پردازیم. نوشته‌هایی درباره‌ی ورزش، تناسب اندام و زیبایی دلخواه و همین‌طور چاقی و لاغری، در این قسمت مطرح شده‌اند.

امیدواریم این مطالب کوتاه شما را تشویق کند به سلامتی خود بیشتر فکر کنید.

چه کار می‌کنیم؟

شاید در شغل‌های دیگر بتوان زمان‌های کوتاه استراحت را به خرید آنلاین، گپ و گفت با همکاران یا قدم‌زدن در فضای باز گذراند، اما در معلمی، زنگ‌های کوتاه تفریح در بهترین حالت صرف نوشیدن یک فنجان قهوه یا چای می‌شوند که در بیشتر مواقع، همین زمان کوتاه هم به ملاقات با برخی از والدین نگران می‌گذرد. یکی دیگر از سختی‌های تدریس و معلم‌بودن، ساعت کار طولانی این شغل است که معمولاً از ساعت ۷:۳۰ صبح تا ظهر ادامه پیدا می‌کند. با وجود تمام این سختی‌ها، معلم هم برای حفظ سلامت روح و جسم خود به ورزش نیاز دارد. به احتمال زیاد، شما هم مثل خیلی از افراد دیگر می‌گویید زمان کافی برای ورزش کردن ندارید. در این مطلب راه‌حل‌های جالب چند معلم را در این باره مرور می‌کنیم.

○ به گروه دوندوها ملحق شو!

رشد آموزش ابتدایی | دوره‌ی بیست و دوم | شماره‌ی ۱ | مهرماه ۱۳۹۷

شما هم داشته‌اید؟

شرکت کنم و فقط عکس‌های جشن را دیدم. همه لباس سفید پوشیده و کنار کیک الفبا ایستاده بودند. با اینکه معلممان جای من را در عکس خالی گذاشته بود تا بگویم به یادم بوده، اما باز هم ناراحت بودم. هفته‌ی بعد یک کلاس دیگر جشن الفبا داشت و معلم مرا با دانش‌آموزان آن کلاس به جشن برد. آن قدر خوش‌حال شدم که خاطره‌اش در ذهنم مانده است. هیچ وقت محبت آموزگارم را فراموش نمی‌کنم.

شله‌زرد نذری

یک روز یکی از بچه‌ها یک کاسه شله‌زرد نذری برای دوستش آورده بود تا به خانه‌شان ببرد. معلممان که چاق هم بود، شله‌زرد را گرفت و بیشتر آن را خورد. در نهایت چیزی برای آن دانش‌آموز نماند که به خانه ببرد. یک معلم چاق دیگر هم داشتیم که یک روز ما را خیلی اذیت کرده بود. فردای آن روز یکی از بچه‌ها با حرکت دستش یک آدم چاق کشید و گفت: «خانم ما تمام دیشب را به یاد شما بودیم». به معلممان خیلی برخورد و آن دانش‌آموز را از کلاس بیرون کرد.

موضوع تناسب اندام و چاقی و لاغری معلم تاریخچه‌ای طولانی دارد! اگر از خودمان هم بپرسند آیا در دوران دبستانان معلم چاق داشته‌اید، به احتمال خیلی زیاد جوابمان مثبت است و شاید همین حالا که داریم در مورد این موضوع حرف می‌زنیم، تصویر همان معلم در ذهنمان نقش بسته باشد. در این مطلب، با کلید عبارت «معلم چاق» دوران دبستان «سراغ چند نفر رفتیم و از آن‌ها خواستیم اولین تصویر یا خاطره‌ای را که با این عبارت در ذهنشان می‌آید، برایمان بگویند.

جشن الفبا با تأخیر

سال اول دبستان یک آموزگار چاق داشتیم که خیلی مهربان بود. من موقع جشن الفبا آبله‌مرغان گرفته بودم و نتوانستم در جشن

نیمه‌ماراتنی که ماه بعد دارم و ماراتن «یورکشایر» در ماه اکتبر! می‌توانید با همراهی همکاران و دوستانتان گروه‌های دهنده تشکیل دهید و اگر فرصت شرکت یا عضویت در باشگاه‌ها را ندارید، زمان ناهار بدوید. این را نیز لی‌کانا پیشنهاد می‌دهد که تقریباً روزی پنج کیلومتر می‌دود.

○ راه مدرسه تا خانه را با دوچرخه طی کن

معلم مدرسه‌ی گرامر، کریس پایل، با وجود برنامه‌ی بسیار شلوغش، ورزش را در برنامه‌ی روزانه‌اش گنجانده است. او هر روز صبح از خانه تا مدرسه یا مسیر برعکس را می‌دود. کریس برای اینکه برنامه‌اش را جذاب‌تر کند، بعضی روزها با دوچرخه به مدرسه می‌رود. او هر روز طول مسیری را که طی می‌کند یادداشت می‌کند تا نسبت به رکورد روزانه‌ی خودش حس رقابت پیدا کند.

○ برنامه‌ریزی کن و پیگیر باش!

کلی یکی از دیگر معلم‌هایی است که بیشتر به برنامه‌ریزی اعتقاد دارد. به نظر او یک ساعت ورزش در طول روز و مطابق با برنامه می‌تواند بسیار مفید باشد. او برنامه‌ی یک ساعته‌اش را در طول هفته به طور متفاوت و براساس قرارهای ملاقات، جلسات و میزان خستگی تنظیم می‌کند. کلی لباس‌های ورزشی‌اش را در یک کیف در مدرسه نگه می‌دارد و به محض اینکه برنامه‌ی خاصی نباشد، بعد از مدرسه ورزش می‌کند. او پذیرفته است، ممکن است بعضی روزها برنامه‌اش آن طور که باید پیش نرود، اما در این شرایط خودش را به اضافه کردن تمرین در نوبت‌های بعد ملزم می‌داند.

من دانش آموزانم را جادو می‌کنم!

زیر آگاهی تیزرو
معلم ابتدایی و کارشناس تغذیه ورزشی

جمله‌ی همیشگی‌اش این بود: «بچه‌ها شما بروید، پاهای من درد می‌کند. من آهسته از پله‌ها بالا و پایین می‌روم.» بعد از گذشت سال‌ها، هنوز هم صدای نفس‌های بلند بلند خانم معلم توی گوش‌هایم صدا می‌کند. صورت سرخ‌شده‌اش که با بالا و پایین رفتن از چند پله غرق در عرق می‌شد، جلوی چشم‌هایم است. یادم هست، دستان تپش را که انگشت‌هایم را روی زانوهایم می‌گذاشت و زیر لب می‌گفت: «صدبار گفتم از کلاس‌های طبقه‌ی همکف به من بدهید، مگر نمی‌بینید زانودرد دارم!» یک روز سر پله ایستادم. بدون هیچ حرکتی، توی صورت خانم معلم نگاه کردم و گفتم: «اجازه خانم؟ چرا زانودرد دارید؟» با ناامیدی نگاهی به من کرد و گفت: «تو هم اگر صد کیلو بودی، زانودرد داشتی!» سریع گفتم: «خانم اجازه، خب ورزش کنید.» چشم‌هایش را باریک کرد و گفت: «زود برو سر کلاس. فقط تو مانده بودی که برای من نسخه بیچی!» در تمام طول ساعت درس، نگاه سنگین خانم معلم را روی خودم احساس می‌کردم. آن روز چیزی از جدول ضرب یاد نگرفتم. تمام مدت به چوبی که در آسمان کلاس می‌چرخاند نگاه می‌کردم. ذهنم مشغول رویابافی بود. خیال می‌بافتم که ای کاش یک چوب جادویی داشتم و با گفتن اجی‌مچی، خانم معلم را لاغر می‌کردم. حالا، بعد از سال‌ها که خودم معلم شده‌ام، این چوب جادو را پیدا کرده‌ام. این‌بار، من در مقام معلم، دانش آموزانم را جادو می‌کنم. به راحتی خوردن یک لیوان آب است. می‌پرسید چگونه؟ با ورزش کردن. هر روز صبح در کنار صف کلاس می‌ایستم و با دانش آموزانم ورزش می‌کنم؛ آن هم با یک موسیقی ورزشی.

فقط دعا می‌کردم آن دو ماه زودتر بگذرد تا دوباره آموزگار مهربان خودمان به کلاس بیاید.

جیب‌های پر از خوراکی

آموزگار پنجم من چاق بود. در جیبش همیشه تخمه یا خوراکی داشت و وقتی پشت میز می‌نشست مشغول خوردن می‌شد. الان وقتی کسی را می‌بینم که با اشتها خوراکی می‌خورد، یاد او می‌افتم.

زنگ شیطنت

معلم چاق ما نمی‌توانست از میان دو ردیف نیمکت رد شود، برای همین همه‌ی شیطنت‌هایمان را برای کلاس او می‌گذاشتیم، چون می‌دانستیم دستش به ما نمی‌رسد.

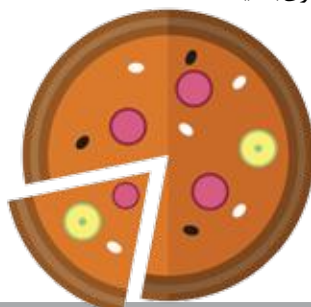
تصحیح برگه‌ها

آموزگار چاق ما همیشه برگه‌های امتحان را به من می‌داد تا تصحیح کنم. آن روزها فکر می‌کردم لابد آدم تنبلی است!

مرا درک کنید!

سال سوم دبستان یک آموزگار چاق داشتیم که هر کس را مسئول یکی از کارهای کلاس کرده بود: یکی مسئول پاک کردن تخته، یکی قیچی کردن کارت‌های هزار آفرین و دیگری مسئول فهرست‌برداری از کمد جایزه‌ها. یک هم‌کلاسی خیلی چاق هم داشتیم که مسئول آوردن گچ از دفتر شده بود. کلاس ما در طبقه‌ی سوم بود و دفتر در طبقه‌ی همکف. به نظرم این مسئولیت، به خاطر بالا و پایین رفتن از پله‌ها، برای او خیلی سخت بود.

بالاخره یک روز آن دانش‌آموز صدایش درآمد و گفت دیگر نمی‌تواند مسئول گچ باشد. اما آموزگارمان قبول نکرد. او هم با لحنی حق‌به‌جانب ایستاد و گفت: «اجازه خانم؟ فکر می‌کنم شما که مثل خودم چاق هستید، باید درکم کنید و مرا مسئول کار دیگری بکنید.»

کمد خانم آموزگار

پنجم دبستان یک آموزگار چاق داشتیم. هر هفته یک نفر را مسئول می‌کرد تا کمدش را تمیز کند و بعد برای این کار به بچه‌ها نمره‌ی اضافه می‌داد. بچه‌ها هم سعی می‌کردند خیلی بهتر از نفر قبلی کار کنند. این‌جوری بود که کمد ایشان همیشه تمیز و مرتب بود.

ورزش، سوت و دیگر هیچ

یک معلم چاق داشتیم که هر پنج سال دبستان مربی ورزشمان بود. خودش اصلاً ورزش نمی‌کرد و فقط ورزش می‌داد. تنها فعالیتی که می‌کرد استفاده از سوتش بود. سوت می‌زد که مثلاً الان بدوید یا الان پروانه بزنید. من هیچ‌وقت ندیدم ورزش کند. و با اینکه معلم ورزش بود، فکر می‌کنم تنبل بود.

کاش آموزگارمان برگردد

سال اول دبستان یک آموزگار چاق داشتیم که مرخصی دو ماهه‌ی زایمان گرفته بود. او خیلی مهربان بود و معلمی که آن مدت جای او آمد، خیلی سخت‌گیر بود. آن روزها

باشگاه خانگی

شادابی معلم در کلاس درس در جلب توجه دانش آموزان تأثیر بسزایی دارد و یکی از عوامل مؤثر در شادابی، ورزش کردن است. اگر برای رفتن به باشگاه ورزشی فرصت کافی ندارید، می‌توانید با چند نرمش ساده باشگاه خانگی خودتان را راه بیندازید و قبل از رفتن به مدرسه، با صرف ده دقیقه زمان، ورزش کنید تا هم تناسب اندامتان را حفظ کنید و هم در کلاس درس پرنرژی‌تر حاضر شوید.

نظم علی رضاییان

نام نرمش	بر کدام اعضا و چه تأثیری می‌گذارد؟	چه مدت انجام دهید؟	چطور انجام دهید؟	این هشدار را فراموش نکنید!
اسکوات	تمام عضلات پایین بدن را تحت تأثیر قرار می‌دهد.	۳۰ تا ۶۰ ثانیه	زانوها را خم کنید و مانند فردی که دست ندارد، روی یک صندلی فرضی بنشینید. در اولین تمرین می‌توانید یک صندلی پشتتان بگذارید تا بدانید باید دقیقاً چه کار کنید. فراموش نکنید که زمان انجام این حرکت پشتتان باید کاملاً صاف باشد. وزن را روی پاشنه‌ها بیندازید و زانوها را پشت پنجه‌ها قرار دهید.	اگر این حرکت درست انجام نشود، ممکن است زانودرد بگیرید.
لانژ	بر عضلات اصلی پایین بدن تأثیر می‌گذارد و تعادل و ثبات را نیز فراهم می‌کند.	۳۰ تا ۶۰ ثانیه	در حالی که پای چپ را جلوتر از پای راست قرار داده‌اید بایستید. زانوها را خم کنید و زانوی راست را به زمین نزدیک کنید. حواستان باشد پشتتان صاف باشد و شکم را به داخل بکشید. دقت کنید که زانوی پای جلویی را روبه‌روی انگشتان پای عقبی قرار دهید و زانوی پای پشتی را با کمی فاصله از زمین نگه دارید. بعد از ۳۰ تا ۶۰ ثانیه همین کار را روی پای دیگر انجام دهید.	اگر این حرکت درست انجام نشود، ممکن است زانو درد بگیرید.
شنا روی زمین	قسمت بالای بدن را تقویت می‌کند.	۳۰ تا ۶۰ ثانیه	کف دست‌هایتان باید روی زمین باشند. اگر نمی‌توانید، زانوها را هم همراه کف دست‌ها روی زمین بگذارید. آرنج‌ها را خم کنید و بدنتان را بالا و پایین ببرید. تمرکز این حرکت روی قفسه‌ی سینه است.	
پلانک	بر عضلات شکم و کمر تأثیر می‌گذارد و شانه‌ها، باسن، ران و بازوها را نیز در حالت تعادل قرار می‌دهد.	۱ تا ۳ بار در روز و در هر حرکت ۱۰ ثانیه تا ۲ دقیقه	مانند حرکت شنا روی زمین است، تنها با این فرق که ساعد و آرنج روی زمین قرار می‌گیرند.	اگر در این حرکت بدن صاف و مستقیم قرار نگیرد، کمر آسیب خواهد دید.
دیپ	عضله‌ی سه سر بازو (عضله‌ی بزرگ پشت بازو) را تقویت می‌کند.	۳۰ تا ۶۰ ثانیه	یک صندلی پشتتان قرار دهید و کف دست‌هایتان را روی آن بگذارید. وزن خود را روی دست‌هایتان بیندازید، آرنج‌ها را خم کنید و خودتان را به سمت بالا بکشید. سپس فشار را به پایین وارد کنید و به حالت اولیه باز گردید. دقت کنید که شانه‌ها را پایین نگه دارید و مفصل ران نزدیک صندلی باشد.	
نشستن مقابل دیوار (صندلی نامرئی)	قسمت پایین بدن را گرم و عضلات ران، باسن، چهار سر ران و پشت زانو را تقویت می‌کند.	تا جایی که می‌توانید این حالت را ادامه دهید. سپس بایستید، استراحت کنید و دوباره همین کار را تکرار کنید.	به دیوار تکیه بدهید و سپس مانند حالت صندلی بنشینید، طوری که انگار دیوار پشتی صندلی است. فراموش نکنید که وزن‌تان را روی پاشنه‌ها بیندازید و زانوها هم نود درجه باشند.	درست انجام ندادن این حرکت باعث بروز درد در مفاصل می‌شود.
ایستادن روی یک پا	بر عضلات باسن و پشت زانو تأثیر می‌گذارد و تعادل را برقرار می‌کند.	۳۰ تا ۶۰ ثانیه	در حال تعادل روی یک پا قرار بگیرید. سپس بالاتنه را پایین بیاورید. پای آویزان را از پشت صاف کنید و بالا بیاورید تا موازی زمین شود. حواستان باشد، در حین انجام این حرکت شانه‌ها را عقب و پشتتان را صاف نگه دارید. بعد از ۳۰ تا ۶۰ ثانیه همین مراحل را با پای دیگر تکرار کنید.	درست انجام ندادن این حرکت ممکن است باعث کمردرد شود.
بالا بردن یک پا	بر عضلات باسن، پشت زانو، کمر و شکم تأثیر می‌گذارد.	۱ تا ۳ بار در روز و در هر حرکت ۱۰ تا ۲۰ مرتبه	روی زمین به پشت بخوابید و زانوها را خم کنید. باسن را از زمین بلند کنید و یکی از پاها را به صورت صاف بالا ببرید و بعد به آرامی پایین بیاورید. همین مراحل را برای پای دیگر انجام دهید. برای انجام این حرکت باید عضلات باسن و پشت زانو قوی باشند.	

شرط نخست باغبانی من

زمینی که من در آن باغبانی می‌کنم، نهال‌های گوناگون با ویژگی‌های متفاوت دارد. پس در آغاز باید نهال‌هایی را که برای پرورش به من سپرده شده‌اند، خوب بشناسم. مگر نه این است که برخی از نهال‌های باغ به نور و آب بیشتر و بعضی به نور و آب کمتر و شماری به شرایط دیگر نیاز دارند تا رشد کنند؟ نهال‌هایی که به ما سپرده می‌شوند، کم و بیش چنین‌اند. باید بدانم کدامشان به توجه بیشتر نیاز دارد. چه بسا نهالی به من سپرده شده باشد که پیش‌تر دچار رعد و برق شده باشد و یا از نور و آب کافی بی‌بهره مانده باشد و یا برعکس، شرایط برایش هموار و آسان و سازگار بوده و اکنون آماده‌ی شکوفایی است. تشخیص من شرط نخست باغبانی من است.

● ترانه خورسند / آموزگار

نهال‌هایی که در کلاس پرورش می‌دهیم

بازخوردی به سرمقاله‌ی «جهان مهربان و معلم»

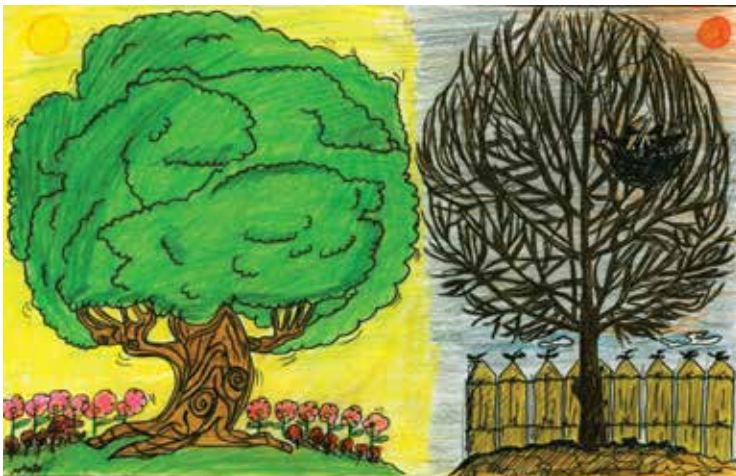
به دنبال چاپ سرمقاله‌ی «جهان مهربان و معلم» که در شماره‌ی ششم سال تحصیلی گذشته در مجله منتشر شد، بازخوردی از دبستان پسرانه‌ی کوروش شهرستان کرج به دست ما رسید. مقاله‌ی مذکور در جلسه‌ی شورای آموزگاران دبستان مورد بحث و گفت‌وگو قرار گرفته است و هر کدام از معلم‌ها، با نوشته و نقاشی نظر خود را در این باره ابراز کرده‌اند. چکیده‌ای از این بازخوردها را آورده‌ایم. یادتان باشد، هر نقد و نظری درباره‌ی مجله یا مطالب آن داشته باشید، ما آماده‌ایم آن‌ها را به بحث بگذاریم. بازخوردهای شما نسبت به چگونگی این مجله، راه‌گشای آینده‌ی ما خواهد بود.

رسالت بزرگ‌تر من

از روزهای مدرسه چیزهای زیادی یادم هست. یادم هست در کلاس اول، دختری از هم‌کلاسی‌هایم سیلی خورد. یادم هست کلاس چهارم دبستان به جرم نامعلومی با خط‌کش به کف دست‌هایم زدند. معلم کلاس اول نامهربان بود و ما آن‌قدر کوچک و شکننده بودیم که حتی در دنیایمان تنفر هم جایی نداشت. ما تنها می‌ترسیدیم خودمان باشیم تا مبادا به جرمی ناکرده توبیخ شویم. معلم کلاس پنجم اما مهربان بود. از دنیایی دیگر آمده بود و مرا هم به دنیای دیگری برد. او مهربان بود و مهربانی را به من آموخت. حالا می‌دانم که باید همان معلم مهربان کلاس پنجم باشم، نه معلم کلاس اول یا چهارم. می‌دانم باید خوب گوش کنم، قضاوت نکنم و عادل باشم. باید در کنار دانش‌آموزانم کودکی کنم و از

خطاهای ناخواسته‌شان درگذرم تا پسرانم، در کنارم، به جای ترس، احساس امنیت کنند. حالا می‌دانم رسالت بزرگ‌تر من این است که عشق به زندگی را در آن‌ها پرورش بدهم.

● نغمه گشتاسبی / معاون آموزشی

ایستاده ردیف بالا (از راست): گلاویژ نوری، پرن میرشاه‌ولد، فرناز دادور / ایستاده (از راست): بهرام قاسمی‌نژاد، زهرا گل‌محمدی، ترانه خورسند، فاطمه حاتمی، زینب سروش‌نژاد، نغمه گشتاسبی، سیما اردلانی، سومیترا شرافت‌حسینی، سارا کریمیان، سمیه مهذب، آناهیتا خشکیاری، مرضیه حسین پور، مرضیه حسینی، نیلوفر حسن‌زاده، کبری نصیری، علی‌خیری، علیرضا مصباح / نشسته (از راست): هوشنگ شاهین‌زاده، مریم هاشمی، مریم دولت‌آبادی فراهانی، الهام قادری، زهرا احمدی، زهرا مؤمنی، سمیرا پوستین‌دوز، ماجده پورصمصام، امین ترابی

● زینب سروش‌نژاد / معلم فارسی

حس و حال خوب کلاس من

اگر معلم بتواند ارتباط خوبی بین خود و دانش‌آموزان برقرار کند، انگیزه‌ی دانش‌آموزان بالا می‌رود. انگیزه، اهداف مشخصی ترسیم می‌کند که دانش‌آموزان برای رسیدن به آن تلاش می‌کنند، تا حدی که حتی سخت‌ترین تکالیف را با علاقه انجام می‌دهند. بنابراین، ارتباط مؤثر دو سویه یکی از مهم‌ترین دلایل رشد و موفقیت دانش‌آموز است. معلم باید محیطی را در کلاس ایجاد کند که درس او و خود او حس و حال خوبی به دانش‌آموز بدهد. در چنین محیطی است که یادگیری مطالب به کیفیت زندگی دانش‌آموز می‌افزاید.

● سمیه مهذب / معاون پرورشی

● سمیرا پوستین‌دوز / معلم هنر

فرصت‌های دانش‌آموز من

نوع رابطه‌ی معلم با دانش‌آموز بسیار مهم است. او باید نسبت به دانش‌آموز صبور باشد و فرصت‌های بسیاری به او بدهد تا دانش‌آموز بتواند خودش تجربه‌هایی را - چه خوب و چه بد - کسب کند، مسائل روزمره را بشناسد، و در مورد این مسائل بحث و گفت‌وگو کند و نظر بدهد.

● پرن میرشاه‌ولد / کمک معلم

شاگردان قهرمان من

من یک معلم ورزش هستم. می‌دانم قرار نیست تمام شاگردانم قهرمان ورزشی بشوند، ولی می‌دانم قرار است همه‌ی آن‌ها انسان‌هایی تأثیرگذار در این جهان باشند. پس باید همراه با ورزش، انسانیت نیز در فلسفه‌ی کارم باشد تا در دوران برداشت، شاگردانم بتوانند جهان را زیباتر، مهربان‌تر، شیرین‌تر و انسان‌دوستانه‌تر بسازند.

● علیرضا مصباح / معلم ورزش

عشق به شاگردان من

«معلمی که سر کلاس مرتب به ساعتش نگاه می‌کند تا ببیند کی زنگ می‌خورد، از کلاسش لذت نمی‌برد. معلم باید آن قدر غرق کار با دانش‌آموزان باشد که گذر زمان را متوجه نشود.» این‌ها را پدرم می‌گفت. آن روزها هنوز معلم نبودم و معنی حرف پدرم را درک نمی‌کردم. اما حالا که معلم شده‌ام، معنی حرف‌هایش را می‌فهمم: «باید عاشق کارت باشی، عاشق بچه‌ها و عشق به اینکه درس زندگی یاد بدهی.»

● سو میترا شرافت حسینی / آموزگار

نهل‌های کلاس من

هرازگاهی سری به یکی از گل‌خانه‌های اطراف می‌زنم. گلدانی کوچک می‌خرم و با ذوق کاشتن گیاهی در آن، راهی خانه می‌شوم. تماشای قد کشیدن گیاه و اضافه شدن برگ‌های کوچک و سبز در کنار برگ‌های دیگر، لذت‌بخش است.

پیش از این همیشه با خودم فکر می‌کردم فقط گیاه کاشته‌ام و هیچ وقت شرایط کاشت نهال برایم مهیا نشده است، با خواندن مقاله‌ی «جهان مهربان و معلم» احساس بسیار خوبی به‌دست آوردم؛ متوجه شدم چند سالی است که در مدرسه نهال‌هایی را برای داشت به من سپرده‌اند.

● نیلوفر حسن‌زاده / مربی پیش‌دبستانی

مهارت‌های زندگی دانش‌آموز من

رمز موفقیت هر باغبان خوب برای رشد و به ثمر رسیدن نهالی که در دستان اوست، رسیدگی به تمام نیازهای حیاتی نهال است. مگر می‌شود نهالی را غرق در آب کرد و انتظار پوسیدگی ریشه‌هایش را نداشت؟ آب، خاک و آفتاب همه در حد تعادل زمینه‌ی شکوفایی نهال را فراهم می‌کنند.

درس نیز برای دانش‌آموز مانند آب حیاتی است، اما اگر تنها به این بعد از پرورش او توجه کنیم، ممکن است برای رویارویی با مشکلات و چالش‌های آینده نتوانمند بار نیاید. معلم مهربان و با درایت می‌تواند علاوه بر دانش، مهارت‌های زندگی را هم به

دانش‌آموز یاد بدهد و از او فردی توانمند برای رویارویی با آینده بسازد.

● ماجده پورصمصام / کمک‌معلم پیش‌دبستانی

نیاز منحصر به فرد دانش‌آموز من

تنها تجربه‌ی من از باغبانی رسیدگی به همان محدود گل‌های آپارتمانی است که سعی کرده‌ام در خانه پرورش بدهم. بسیار شده است که در پرورش گیاهانی که عاشقانه به آن‌ها آب و نور می‌رساندم، موفق نبوده‌ام. هر بار که گلی در خانه زرد یا پژمرده می‌شود، غمگین می‌شوم، اما این ناراحتی و احساس ناکامی انگیزه‌ای در من ایجاد کرد تا دریابیم، توجه کردن مطابق قانونی مشترک و آب دادن در روز مشخص از هفته، تنها کار باغبان نیست. باغبان خوب زبان گل‌ها و گیاهانش را می‌داند و با هر گیاهی مطابق نیاز منحصر به فردش رفتار می‌کند. این تجربه، مشابه تجربه‌ی معلم در کلاس است. من در کلاس هم نهال‌هایی دوست‌داشتنی دارم که همیشه در زمینه‌ی پرورش آن‌ها از خودم می‌پرسم: «آیا نیاز منحصر به فرد هر کدام از گیاهانم را می‌شناسم یا همه‌ی آن‌ها را با میزان نور و آب یکسانی می‌پرورانم؟»

● زهرا مؤمنی / آموزگار

● آناهیتا خشکیاری / معلم زبان انگلیسی

● امین ترابی / معلم ریاضی

دسته گل زنگ هنر

کشیده بودند و هیچ کس هم رنگی نشده بود. نفس راحتی کشیدیم. البته نقاشی‌ها خیس بودند و نمی‌شد آن‌ها را در پوشه گذاشت. از چند نفر خواستم با کمک هم نقاشی‌ها را به آزمایشگاه ببریم که تا جلسه‌ی بعد خشک شوند. بقیه را هم فرستادم دست‌هایشان را بشویند. وقتی از آزمایشگاه برگشتیم، دیدم یک نقاشی روی گلیم جامانده است. این نقاشی یک دایره‌ی بزرگ از رنگ‌ها در وسط کاغذ بود و دیگر هیچ. دو طرف کاغذ را گرفتم و خواستم نقاشی را بردارم که دایره روی گلیم افتاد و یک کاغذ با یک دایره‌ی توخالی در دستم ماند. از بس دایره سنگین بود، کاغذ وزنش را تحمل نکرده بود. وقتی دایره افتاد، رنگ هم از روی آن به اطراف پاشیده شد و گلیم رنگی شد. داشتم فکر می‌کردم خدایا این دیگر چه نقاشی‌ای بود که همه‌ی کارها را خراب کرد که صدای حدیث مرا به خودم آورد: «خانم! نقاشی کراهی زمین رعنا رو چی کار کردین؟» پس این نقاشی کراهی زمین بود! هول‌هولگی گفتیم: «چون کراهی زمین به دایره است و چیزی اطرافش نیست، بهتره تو نقاشی هم خودش تنها باشه و چیزی اطرافش نباشه.» و بعد با سختی کراهی زمین رعنا را برداشتیم و به آزمایشگاه بردیم.

وقتی دوباره به کلاس برگشتیم، دیدم چند تا از بچه‌ها در حال نمازخواندن روی گلیم هستند. با تعجب پرسیدم: «دارین چی کار می‌کنین، الان که وقت نماز نیست! می‌خوایم گلیم رو جمع کنیم.» صدای کوثر را از پشت سرم شنیدم که: «نه خانم، صبر کنین منم بیام و نمازم رو بخونم.» تازه فهمیدم ماجرا از چه قرار است: گلیم‌های مدرسه فقط موقع نماز پهن می‌شدند و این وروجک‌ها مثل اینکه نسبت به گلیم شرطی شده باشند، با دیدن گلیم یاد نمازخواندن افتاده بودند؛ هرچند اذانی در کار نبود و ساعت نه صبح بود، آن‌ها باید نمازشان را روی گلیم می‌خواندند.

باباز کربا را صدا زدم. داشتم به او می‌گفتم نماز بچه‌ها که تمام شد گلیم را با کمک خودشان جمع کنند که یکی از بچه‌ها با لحنی هیجان‌زده گفت: «خانم، بیاید ببینید رعنا چی کار کرده!» چشم هیچ معلمی به این صحنه روشن نشود! رعنا داخل روشویی نشسته بود و داشت سر تا پایش را می‌شست.

این هم از زنگی که به حساب خودم کلی تدبیر چیده بودم تا دسته‌گلی به آب نرود که رفت.

از یک هفته قبل تصمیم گرفته بودم برای زنگ هنر با بچه‌ها نقاشی انگشتی کار کنم. از آن‌ها خواسته بودم وسایل مورد نیاز را بیاورند. روز قبل از آن، وقتی با یکی از همکاران سر صحبت درباره‌ی زنگ هنر باز شد، به او گفتم: «برنامه‌ی هنر فردای ما با کلاس‌اولی‌ها نقاشی انگشتیه.» همکارم گفت: «نقاشی انگشتی؟ خدا به دادت برسه! منم سال اول تدریسم مثل تو تجربه نداشتیم و با اولی‌ها نقاشی انگشتی کار کردم. آخر کلاس تمام بچه‌ها و میزها رنگی شدن. کم مونده بود که مادرشون بیان مدرسه و بگن این چه زنگ هنری بوده که جای دفترهاشون خودشون رنگی شدن!» چون از قبل به بچه‌ها گفته بودم آرد و زردچوبه و خاک هرمز و رنگ خوراکی بیاورند، دیگر چاره‌ای نداشتم جز اینکه تا آخر قصه بروم. زنگ هنر رسید. راستش را بخواهید خیلی استرس داشتم، اما با حال‌و‌احوال پرسی با بچه‌ها و کمی شوخی با آن‌ها، خودم را جمع‌وجور کردم. بچه‌ها با ذوق و شوق وسایلشان را در آورده و منتظر بودند رنگ درست کنیم و نقاشی بکشیم. من هم حواسم را شش‌دانگ جمع کرده بودم و در ذهنم تدابیر امنیتی چیده بودم تا برنامه بدون مشکل و دردرس اجرا شود. اول از همه انگشت اشاره‌ام را بالا بردم و گفتم: «این چیه بچه‌ها؟» همه گفتند: «انگشت‌تونه خانم.» من هم گفتم: «بسیار عالی. کار امروز ما هم فقط با همین به انگشته و کسی نمی‌تونه از انگشت‌های دیگه‌اش برای نقاشی کشیدن استفاده کنه.»

برای اینکه همه‌ی کلاس را بهتر زیر نظر داشته باشم، از باباز کربا، سرایدار مدرسه، خواسته بودم یک گلیم پهن کند تا همه روی آن بنشینند. رنگ‌ها را درست کردیم و دیگر خیالم راحت بود که فکر همه‌جا را کرده‌ام و این زنگ به سلامتی تمام خواهد شد. ساعت کلاس به آخر رسیده بود. بچه‌ها نقاشی‌هایشان را

فاطمه پوره / معلم دبستان معرفت روستای سلخ قشم، منطقه‌ی شهاب

مدیریت زنگ تفریح

دبستان ما یک خانه‌ی بهداشت قدیمی بود که با تغییر کاربری به مدرسه تبدیل شده بود. ۳۴۰ متر مساحت و سه کلاس داشت. چند نفر از اولیای دانش‌آموزان هم با ساخت دو اتاق در گوشه‌ای از حیاط، مدرسه را پنج کلاسه کرده بودند. مشکل اینجا بود که ۱۸۵ دانش‌آموز باید در حیاطی به مساحت ۱۰۰ متر زنگ تفریحشان را سپری می‌کردند. در شرایطی که بچه‌ها به بازی کردن و بالا و پایین پریدن و تخلیه‌ی انرژی نیاز داشتند، ۱۸۵ نفر چگونه باید در این ۱۰۰ متر حیاط انرژی‌شان را تخلیه می‌کردند. زنگ تفریح اول، به قول خود بچه‌ها، زنگ سوخت‌گیری بود. یعنی هر کدام از بچه‌ها در گوشه‌ای از حیاط، ساکت و آرام می‌نشستند و خوراکی‌هایی را که از خانه آورده بودند می‌خوردند. زنگ دوم هم زنگ خوردن شیر رایگان و خرید از بوفه بود. وقتی خوراکی‌ها خورده می‌شدند، مشکلات کم‌کم شروع می‌شد. موتور حرکتی بچه‌ها روشن می‌شد و همه شروع به دویدن می‌کردند. هر کدام از بچه‌ها اسم یکی از ماشین‌های پرسرعت را روی خودش می‌گذاشت و با تمام سرعت می‌دوید. گروه دیگری از دانش‌آموزان مشغول اجرای فنون ورزش‌های رزمی روی یکدیگر می‌شدند و دسته‌ی دیگری که شب‌ها تا دیروقت پای ماهواره می‌نشستند، فنون ورزش خطرناک کشتی‌کج را روی دوستانشان اجرا می‌کردند. جالب این بود که فردای شب‌هایی که ماهواره کشتی‌کج نشان می‌داد، آمار شکستگی بینی و ضرب‌دیدگی دست و پا و صورت و سایر اعضای بدن بالا می‌رفت. طفلکی دانش‌آموزان کلاس اول حتی جرئت ایستادن در کنار دیوار و راه رفتن ساده را هم نداشتند، چون از طرف سایر دانش‌آموزان تهدید به آسیب‌دیدن می‌شدند. حتی چند نفر از اولیا در همان هفته‌های اول سال تحصیلی به مدرسه آمدند و گفتند فرزندشان از ترس زنگ تفریح جرئت آمدن به مدرسه را ندارد. برای رفع این مشکلات باید هر چه سریع‌تر چاره‌ای اندیشیده می‌شد.

مشکل چگونه حل شد!

روی دیوار حیاط نقشه‌ی ایران کشیده شده بود. یک روز، یکی از دانش‌آموزان کلاس پنجم که رو به روی نقشه ایستاده بود، دورخیز کرد و دستش را به دیوار زد و گفت: «تا همدان.» و منظورش این بود که دستش تا مکان استان همدان روی نقشه رسیده است. دانش‌آموز دیگری پرید و گفت: «اراک.» از همین‌جا بود که فعالیت‌های مفید و کم‌خطر جای خود را به دویدن‌ها و بازی‌های پرخطر دادند. روز بعد، با یک قوطی رنگ و یک فرچه به مدرسه آمدم. در کنار نقشه‌ی ایران و در ارتفاعات متفاوت، اعدادی را برای پرش در ارتفاع نوشتم و با رنگ علامت زدم. همین کار را روی زمین برای پریدن در طول

هم انجام دادم. دایره‌ای به قطر دو متر روی زمین رسم کردم و با کمک مربی ورزش، بازی «کبدی»^۱ را که امکانات زیادی نمی‌خواست، به دانش‌آموزان آموزش دادیم. مسابقه‌ی طناب‌کشی هم بین کلاس‌ها برگزار کردیم. در طرف دیگر حیاط، تابلوهای وایت‌برد قدیمی و مستعمل را روی دیوار نصب کردیم. به این ترتیب، محلی برای نقاشی کشیدن دسته‌جمعی ایجاد شد. در گوشه‌ی دیگر، در ارتفاعات متفاوت، روی دیوار دایره‌هایی با قطرهای گوناگون کشیدیم تا از آن‌ها به‌عنوان سیل برف‌بازی و پرتاب گلوله استفاده کنیم. که البته با باریدن اولین برف زمستانی از آن بسیار استقبال شد و دانش‌آموزان به جای اینکه همدیگر را با گلوله‌های برفی بزنند، دایره‌ها را هدف قرار می‌دادند. البته کتابخانه‌ی مدرسه را هم فعال کردیم. به این ترتیب که هر دانش‌آموز یک جلد کتاب به کتابخانه اهدا کرد و مسئولیت اداره‌ی آن را هم به دانش‌آموزان بیش‌فعال سپردیم. اجرای بازی‌های محلی و سرودهای بومی به‌صورت گروهی هم برنامه‌های دیگری بود که در کتابخانه ترتیب دادیم. پس از آن، در زنگ‌های تفریح نشاط و روحیه‌ی فعالیت جریان داشت و هیچ دانش‌آموزی از برخورد به دانش‌آموزان دیگر نمی‌ترسید. این زنگ‌ها واقعاً به زنگ شادی، نشاط، تجدید قوا و آمادگی برای شروع ساعت درسی تازه تبدیل شده بودند. این‌طور بود که پریدن یک دانش‌آموز جرقه‌ای شد برای چگونگی تبدیل زنگ تهدید و ترس به زنگ تفریح و استراحت.

پی‌نوشت

بازی کبدی: نوعی بازی شبیه زو.

عثمان غریبی
معاون پرورشی دبستان
۱۵ خرداد قشلاق
ناحیه‌ی یک سنندج

مصوب بهره‌گرفت و علاوه بر ایجاد انسجام و یکپارچگی در طرح‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌ها، از کمیت کاست و به کیفیت و اثربخشی برنامه‌ها توجه کرد.

تنها مانع اصلی انسجام و یکپارچگی فعالیت‌های قرآنی در جامعه و به ویژه در وزارت آموزش و پرورش، نگاه فرهنگی حاکم بر فرایند آموزش قرآن، از جمله پافشاری اغلب معلمان قرآن و مدیران فرهنگی بر حفظ وضعیت و شرایط موجود است. تا آنجا که با وجود سرمایه‌گذاری‌های گوناگون در طول سال‌های متمادی و اجرای طرح‌ها و برنامه‌های بی‌شمار و نیز با وجود مطالعات و یافته‌های علمی و پژوهشی در این حوزه، متأسفانه، به دلیل جزیره‌ای بودن برنامه‌های وزارت آموزش و پرورش، از ظرفیت بالا و توان و ظرفیت عظیم موجود، در جهت تحقق اهداف آموزش عمومی قرآن کریم استفاده نمی‌شود و یافته‌های پژوهش‌های علمی نیز به کار گرفته نمی‌شود. لذا علت اصلی ناکارآمدی این بخش را ابتدا باید در کم‌توجهی به مأموریت ذاتی این کمیسیون و نیز وزارت آموزش و پرورش به «آموزش عمومی» جست و سپس به سلیقه‌ای و غیر علمی بودن آن‌ها اشاره کرد. نخبه‌گرایی، به جای آموزش عمومی دانش‌آموزان، از ثمرات چنین بینشی نشئت می‌گیرد.

اتخاذ رویکرد جامعیت آموزش عمومی قرآن با هدف تغییر رویکرد موجود از نخبه‌گرایی به آموزش عمومی می‌تواند به عنوان کلید گمشده‌ی این ماجرا باشد. در شماره‌ی بعد به منافع و فایده‌های چنین رویکردی اشاره خواهیم کرد.

چشم‌ها را باید شست

رویکرد «جامعیت اهداف آموزش عمومی قرآن کریم» در آموزش و پرورش

تولید زیر نظام‌های اهداف آموزش عمومی قرآن و اتخاذ رویکردی جامع در زمینه‌ی تبیین چیستی، چرایی و چگونگی اجرای آن، اقدامی لازم است که باید در اسرع وقت انجام شود. در این زمینه، لازم است از صاحب‌نظران حوزه‌های مختلف کمک گرفته شود تا چنین منظومه‌ای با اتفاق آرا و نظرات کارشناسان تهیه و ابلاغ شود. نوشته‌ی حاضر به معرفی اجمالی «رویکرد جامعیت اهداف آموزش عمومی قرآن کریم» می‌پردازد.

ماورای فردی یا کل‌گرا، فطرت‌گرایی توحیدی.

ضرورت اتخاذ رویکرد جدید
به نظر می‌رسد، با وجود اهداف آموزش عمومی قرآن، اسناد تحولی و همچنین برنامه‌های مصوب و در حال اجرا، آموزش عمومی قرآن کشور که به ویژه توسط وزارت آموزش و پرورش اجرا می‌شود، نه تنها به طرح‌ها و برنامه‌های جدید نیازی نیست، بلکه با عنایت به اتخاذ رویکرد صحیح، می‌توان از فرصت‌های ناب موجود در قالب برنامه‌های رسمی و فوق برنامه‌ی

تعریف رویکرد برنامه‌ی درسی
در تعریف رویکرد گفته می‌شود: «موضع‌گیری درباره‌ی مقصد غایی برنامه‌ی درسی و طرز تلقی نسبت به یادگیرنده، فرایند یادگیری، فرایند آموزش (گام‌هایی که معلم در جریان آموزش باید بردارد)، محیط یادگیری، نقش معلم (انتقال‌دهنده‌ی اطلاعات، تسهیل‌کننده‌ی یادگیری و ...) و تلقی نسبت به ارزشیابی از آموخته‌های فراگیرندگان» از رویکردهای مطرح در تعلیم و تربیت می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: رویکرد رفتاری، موضوعی (دیسسیپلینی)، اجتماعی، رشدگرا، فرایند شناختی، انسان‌گرایانه،

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های دانش‌آموزی

به صورت ماهنامه و ده شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد کودک برای دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و پایه اول دوره آموزش ابتدایی

رشد نوجوان برای دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره آموزش ابتدایی

رشد دانش‌آموز برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دوره آموزش ابتدایی

مجله‌های دانش‌آموزی

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد نوجوان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد پرهام برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد جوان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه دوم

مجله‌های بزرگسال عمومی

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

♦ رشد آموزش ابتدایی ♦ رشد تکنولوژی آموزشی

♦ رشد مدرسه فردا ♦ رشد معلم

مجله‌های بزرگسال تخصصی:

به صورت فصلنامه و سه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

- ♦ رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی ♦ رشد آموزش زبان و ادب فارسی
- ♦ رشد آموزش هنر ♦ رشد آموزش مشاور مدرسه ♦ رشد آموزش تربیت بدنی
- ♦ رشد آموزش علوم اجتماعی ♦ رشد آموزش تاریخ ♦ رشد آموزش جغرافیا
- ♦ رشد آموزش زبان‌های خارجی ♦ رشد آموزش ریاضی ♦ رشد آموزش فیزیک
- ♦ رشد آموزش شیمی ♦ رشد آموزش زیست‌شناسی ♦ رشد مدیریت مدرسه
- ♦ رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کار دانش ♦ رشد آموزش پیش‌دبستانی
- ♦ رشد آموزش برهان متوسطه دوم

مجله‌های رشد عمومی و تخصصی، برای معلمان، مدیران، مربیان، مشاوران و کارکنان اجرایی مدارس، دانش‌جویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان گروه‌های آموزشی و... تهیه و منتشر می‌شود.

♦ نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش، پلاک ۲۶۶.

♦ تلفن و نمابر: ۰۲۱ - ۸۸۳۰۱۴۷۸

♦ وبگاه: www.roshdmag.ir

نظرسنجی رشد آموزش ابتدایی

مخاطب گرامی، در نظر داریم در نحوه‌ی ارائه‌ی مطالب و موضوعات مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی تغییراتی ایجاد کنیم. این مجله برای شما تهیه می‌شود و این شما هستید که باید به ما بگویید چگونه مجله‌ای می‌خواهید. پاسخ‌های دقیق شما به سؤال‌های زیر به ما کمک می‌کند از تلاش خود بهره‌ی بهتری نصیب جامعه‌ی معلمان ابتدایی کنیم. به ما کمک کنید بدانیم شما چه انتظاری از مجله‌ی مخصوص خودتان دارید. شرکت در این نظرسنجی وقت کوتاهی از شما خواه گرفت، اما می‌تواند راهنمای ما برای ادامه‌ی راهی طولانی و درست‌تر باشد. متن پرسش‌نامه در سایت مجلات رشد به نشانی زیر موجود است:

<http://www.roshdmag.ir>

می‌توانید به‌طور مستقیم به لینک زیر نیز مراجعه فرمایید:

<http://www.roshdmag.ir/fa/nazarsanjibtedaiee>

برای استفاده از نسخه‌ی تلفن همراه پرسش‌نامه، بارکد مقابل را اسکن کنید.

در وبگاه اختصاصی ماهنامه‌ی رشد ابتدایی می‌توانید به فایل‌های صوتی و تصویری و همچنین بعضی از مطالب بیشتر دسترسی داشته باشید یا شماره‌های قبلی ماهنامه را دانلود کنید و حتی می‌توانید مقالات و گزارش از فعالیت‌های خود را از صفحه‌ی مخصوصی که در اختیار شماست آپلود کنید.

<http://www.eb.roshdmag.ir>

حمایت از کالای ایرانی

روش‌دما

نحوه اشتراک مجلات رشد به دو روش زیر:

- الف. مراجعه به وبگاه مجلات رشد به نشانی www.roshdmag.ir و ثبت نام در سایت و سفارش و خرید از طریق درگاه الکترونیکی بانکی.
- ب. واریز مبلغ اشتراک به شماره حساب ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت، شعبه سمراه آزمایش کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست و ارسال فیش بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک با پست سفارشی یا از طریق دورنگار به شماره ۰۲۳۳۳۸۸۴۹.

♦ عنوان مجلات در خواستی:

.....

- ♦ نام و نام خانوادگی:
- ♦ تاریخ تولد: ♦ میزان تحصیلات:
- ♦ تلفن:
- ♦ نشانی کامل پستی:
- استان: شهرستان:
- خیابان: پلاک:
- شماره پستی:
- شماره فیش بانکی:
- مبلغ پرداختی:
- ♦ اگر قبلاً مشترک مجله رشد بوده‌اید، شماره اشتراک خود را بنویسید:

امضا:

- ♦ نشانی: تهران، صندوق پستی امور مشترکین: ۳۳۳۱-۱۵۸۷۵
- ♦ تلفن بازرگانی: ۰۲۱-۸۸۸۶۷۳۰۸
- ♦ Email: Eshterak@roshdmag.ir

- ♦ هزینه اشتراک سالانه مجلات عمومی رشد (هشت شماره): ۴۵۰/۰۰۰ ریال
- ♦ هزینه اشتراک یک ساله مجلات تخصصی رشد (سه شماره): ۲۲۰/۰۰۰ ریال

شرایط ارسال مطلب و مقاله

ماهنامه‌ی رشد آموزش ابتدایی آثاری را بررسی می‌کند که در یکی از دسته‌های زیر باشد:

مطالب عمومی

۱. خاطره: معلمان محترم می‌توانند خاطرات تلخ و شیرین خود را برای درج در ماهنامه بفرستند. خاطره باید به مدرسه، درس، دانش آموز و روابط معلم و شاگرد مربوط باشد.
۲. تجربه: معلمان محترم می‌توانند تجربه‌های خود را در زمینه‌های آموزشی و تربیتی برای مجله بفرستند. تجربه‌های خلاقانه که معلمان تازه‌کارتر را راهنمایی کنند، در اولویت چاپ قرار می‌گیرند.
۳. داستان: سوزهای داستان‌ها باید در حوزه‌ی معلمی و دارای مضمون‌های اخلاقی و پرورشی باشند. البته می‌توانند به زندگی خارج از مدرسه‌ی معلم نیز مربوط باشند.
۴. خبر و گزارش فعالیت: اخبار و گزارش فعالیت‌های آموزشی و پرورشی، به شرط اینکه تازه و بدیع باشند و به امور روزمره، مثل اردو و شرکت در نماز جمعه و راهپیمایی و نظایر آن‌ها مربوط نباشد.

مطالب تخصصی

- مقاله: ماهنامه از مقاله‌های معلمان پژوهشگر استقبال می‌کند. اما شرایط پذیرش مقاله به شرح زیرند:
۱. به موضوعات جدید و مسائل نوین آموزش و پرورش دوره‌ی آموزش ابتدایی مربوط باشد.
 ۲. در صورت لزوم با عکس و جدول‌های لازم همراه باشد.
 ۳. در قالب مقالات دانشگاهی نباشد.
 ۴. حداقل ۵۰۰ کلمه و حداکثر ۱۸۰۰ کلمه بیشتر نباشد.
 ۵. مقاله‌های کپی شده سریع تشخیص داده و کنار گذاشته می‌شوند.
 ۶. چکیده‌ی مقاله در حداکثر ۲۰۰ کلمه با مقاله همراه شود.
 ۷. منابع تحقیق به ضمیمه‌ی مقاله ارسال شوند.
 ۸. عنوان شغلی نویسنده درج شود. ممکن است مدارک لازم درخواست شود.

نکات دیگر

تحقیقات و پایان‌نامه‌های دانشجویی را برای این مجله نفرستید. شما باید بتوانید کل مطلب پژوهش خود را در قالب مقاله‌ای ژورنالیستی و با رعایت حجم گفته شده تنظیم و ارسال کنید.

از آنجا که مطالب هر شماره از ماهنامه سه ماه قبل از انتشار کامل می‌شوند، لطفاً پس از ارسال مقاله برای نتیجه‌ی آن صبر کنید و تلفن دفتر مجله را اشغال نکنید. ممکن است مطالب ارسالی شما در سال بعد استفاده شوند. ماهنامه تعهدی در قبال انتشار مقاله‌ی شما ندارد. هر چه مقاله‌ای محکم‌تر، مستدل‌تر و به‌روزتر باشد، اقبال بیشتری برای انتشار آن وجود دارد. ماهنامه در انتخاب، تلخیص و ویرایش مطالب منتخب خود آزادی کامل دارد. در صورت ارسال با ایمیل، در بخش موضوع ایمیل نام مقاله و نویسنده ذکر شود. شماره تلفن و نشانی در اصل مقاله چاپ شود. متن خود را در قالب فایل Word به ایمیل الصاق کنید. فایل PDF نفرستید. برای آثار ترجمه‌ای، لطفاً متن زبان اصلی اثر را همراه فایل ترجمه، به ایمیل ضمیمه کنید و مختصری از زندگی‌نامه و آثار دیگر نویسنده‌ی اصلی را هم بفرستید.

یادآوری مهم:

مطلب و مقاله‌ای که شرایط فوق را نداشته باشد، بررسی نمی‌شود.

صفحه‌ی همراهان ما، انعکاس بخشی از تماس‌های مخاطبان ماه‌نامه است. کارشناسان مطالب ارسالی را بررسی می‌کنند؛ مطلب در صورت تأیید، در نوبت چاپ قرار می‌گیرد. توجه داشته باشید، مطالبی مورد تأیید کارشناسان قرار می‌گیرد که حائز شرایطی باشد که در صفحه‌ی ۴۶ درج شده است.

۱ معصومه مجیدی؛ آموزگار - استان مرکزی، شهرستان زرندیه

«روانشناسی آموزشی معاصر بررسی مدل سلسله مراتبی انگیزه موفقیت در تربیت بدنی»، «تأثیر ملاحظات معلم روی انگیزش دانش‌آموزان دچار اختلال خواندن پریشی با دانش‌آموزان دارای سرعت عادی در مطالعه»، «تجربه یادگیری لذت‌بخش در یادگیری شخصی بر اساس مدیریت دانش»

۲ مریم زارعی؛ آموزگار - تهران

«خاطره‌ی دعا»، «طرح تشویقی کلاس سوم دبستان محراب»

۳ زهرا چایچیان؛ آموزگار - اصفهان

«پ مثل پدر بزرگ و م مثل مادر بزرگ»

۴ سید عبدالسلام حیدری؛ معاون آموزشی - سردشت

«برخورد با دانش‌آموزان دیرآموز در مدرسه»

۵ الهام حاج حیدری؛ آموزگار - اصفهان

«روش ابتکاری و خلاق در درک مفهوم اعداد و جدول ارزش مکانی اعداد»

۶ فرحناز قاسمیان؛ دکترای مدیریت ورزشی - استان مازندران، شهرستان گلوگاه

«آنچه در مورد ورزش طناب‌زنی باید بدانیم»

۷ فرحناز قاسمیان، محمد هادی قاسمیان؛

دکترای مدیریت ورزشی، کارشناسی ارشد راه و ترابری - استان مازندران، شهرستان گلوگاه

«بررسی نقش آموزش از طریق بازی بر بهبود نگرش به ریاضی و یادگیری مفاهیم ریاضی دانش‌آموزان»

۸ راحله ملکان؛ کارشناس ارشد آموزش پیش از دبستان - تهران

«نمایش خلاق برشی تازه از زندگی (پیشنهادی برای ساعت‌های هنر)»

۹ هایده ابراهیمی؛ آموزگار - استان کردستان شهرستان مریوان

«تجربه ریاضی با کاردستی»، «جستاری بر مدرسه به‌عنوان سازمانی یادگیرنده (OL) با رویکرد مدیریت تعارض»

۱۰ فاطمه فرمانی؛ آموزگار - شهرستان قروه، استان کردستان

«پوستر آموزشی»

۱۱ سیدرضا تولایی‌زاده؛ آموزگار - تهران

داستان «یک روز به یاد ماندنی»

۱۲ سامان صالحیان، کاوه سمیعی؛ کارشناسی

علوم تربیتی، کارشناس ارشد تاریخ و فلسفه - استان کردستان، سنندج

«تحلیل تأثیر روش‌های تدریس فعال بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دبستان هیئت امنایی سینا شهر بانه در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶»

۱۳ روح‌اله خانی؛ راهبر آموزشی - تربیتی

شهرستان ابهر

«راهکارهای تقویت مهارت تفکر خلاق و انتقادی نوجوانان»

۱۴ علی محمد رستمی؛ آموزگار - لرستان، الیگودرز

«ساعت آموزشی»

۱۵ نرگس یکدله‌پور، محمود محمدی؛ آموزگار - تهران

«چگونه توانستم با تقویت حافظه دیداری و کاربرد روش‌های جذاب، اختلال دیکته‌نویسی دانش‌آموز را کاهش دهم»

۱۶ لیلا شیرنواز؛ راهبر آموزشی - بناب

«کیفیت‌بخشی به آموزش در مدارس دارای کلاس‌های چندپایه»

۱۷ محبوبه راموز؛ آموزگار - قم

«بررسی روش بحث گروهی از دیدگاه معلمان ابتدایی شهر قم»

۱۸ محمدامین بَزی، ایوب شیخان زئی، عبدالغفار

ابراکار؛ معاون پرورشی و تربیت بدنی، معلم کلاس‌های چندپایه، معاون مدرسه - استان سیستان و بلوچستان، شهرستان زاهدان

«راهکارهای عملی برای تدریس در کلاس‌های چند پایه»

۱۹ سمینه خوبی؛ کارشناس ارشد ارتباط تصویری - تهران

«کودک و ابزار نقاشی»

۲۰ عبدالخالق ابراهیمی؛ آموزگار - استان فارس، شهرستان کوار

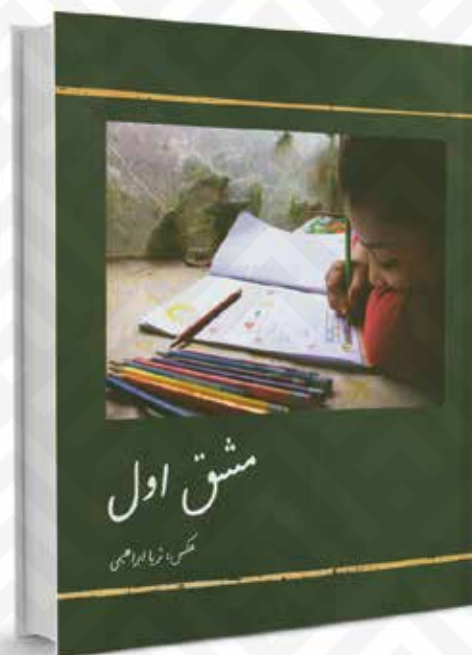
«خاطره»، «امید من به امید خدا»

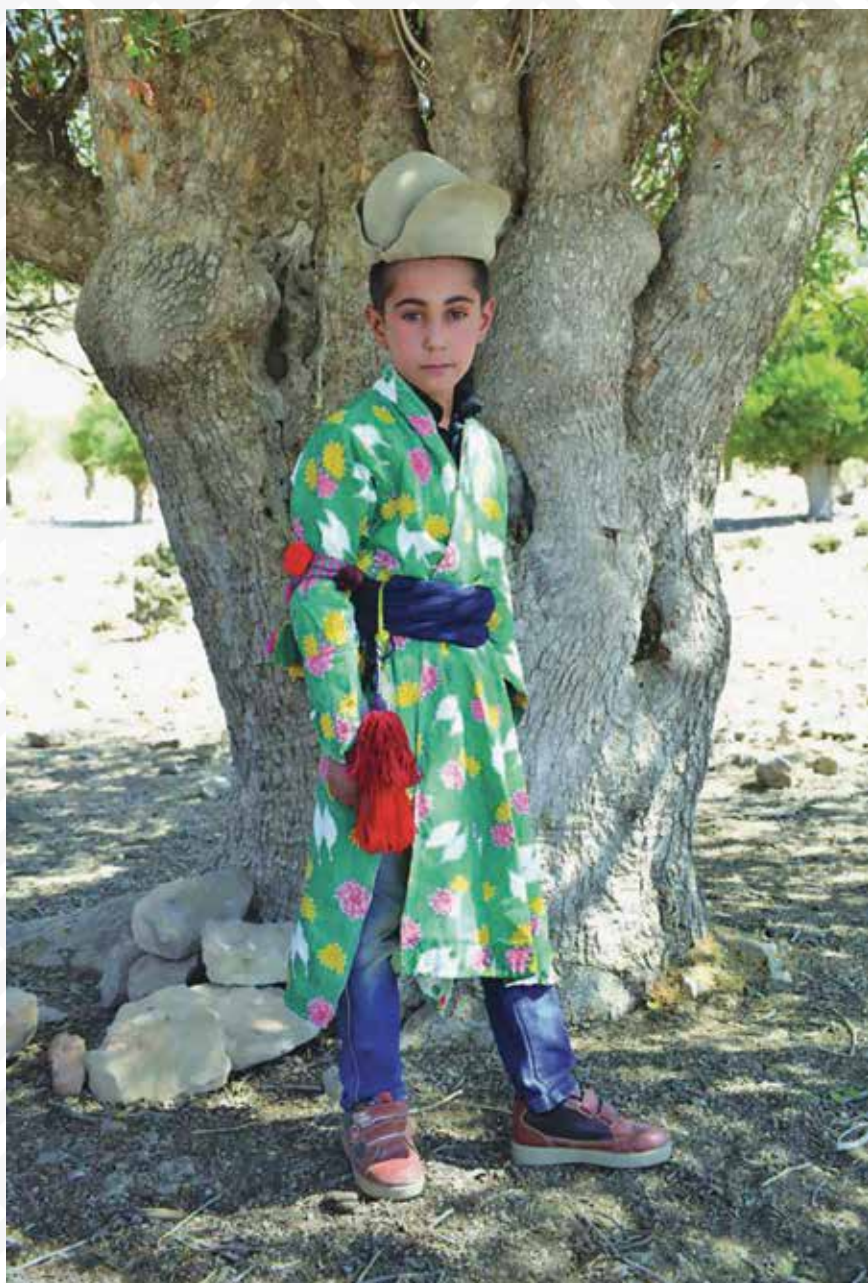
مشق اول

ارتباط با کودکان به واسطه‌ی دوربین، لذتی است که تنها عکاسان شانس تجربه‌ی آن را دارند. این ویژگی کودکان است که به سرعت دوربین و عکاس را فراموش می‌کنند و به خودشان و دنیای پاک خودشان بازمی‌گردند و این موقعیت را به عکاس می‌دهند که بی‌دغدغه وارد این دنیای ناب شود و از روزنه‌ی دوربین دریابد که بچه‌ها، فارغ از طبقه و موقعیت اجتماعی، شفاف و شکننده، سرشار از رویا، آرزو، کنجکاوی و پیشگام عشق و دوستی‌اند. دیدن بچه‌ها در متن طبیعی و فرهنگی زندگی‌شان، تصویری خالص و بدون قضاوت از آن‌ها به دست می‌دهد. جای دلگرمی بود که بچه‌ها، بعد از آشنایی، عکاسی را هم به دنیای خودشان اضافه می‌کردند. در زمان عکاسی، لحظاتی بود که کودکی خود را در دخترکان می‌دیدم و کودکی فرزندی را در پسرها. بارها از دیدن اشتیاق و صف‌ناپذیر کودکان از پشت دوربین سرمست شدم. بارها عاشقشان شدم و در بهترین لحظه‌ها که امکانش بود، با فشار دکمه‌ی دوربین، این حس ناب را ماندگار می‌کردم.

همه جا خانه و مدرسه است. همه آشنا هستند. طبیعت چقدر در تار و پود آدمی آمیخته می‌شود، تا جایی که ما دیگر آن را نمی‌بینیم؛ با آن و درون آن زندگی می‌کنیم؛ مثل بچه‌ها با دریا، کوه، بیابان و ... مشق اول!

(از مقدمه‌ی مجموعه کتاب عکس مشق اول / اثر ابراهیمی)

کتاب مشق اول مجموعه‌ای از عکاسی‌های
خانم ثریا ابراهیمی است که انتشارات
افست آن را ۱۰۰۰ نسخه و در زمستان
۱۳۹۶ منتشر کرده است. این کتاب
مجموعه‌ای تماشایی از بچه‌های کلاس اول
سراسر ایران است. در این دو صفحه فقط
هشت قطعه از تصویرهای بدیع این کتاب را
مشاهده می‌فرمایید.

کودکان به «حال» نیاز دارند، نه «آینده». حالشان را خوش کنیم